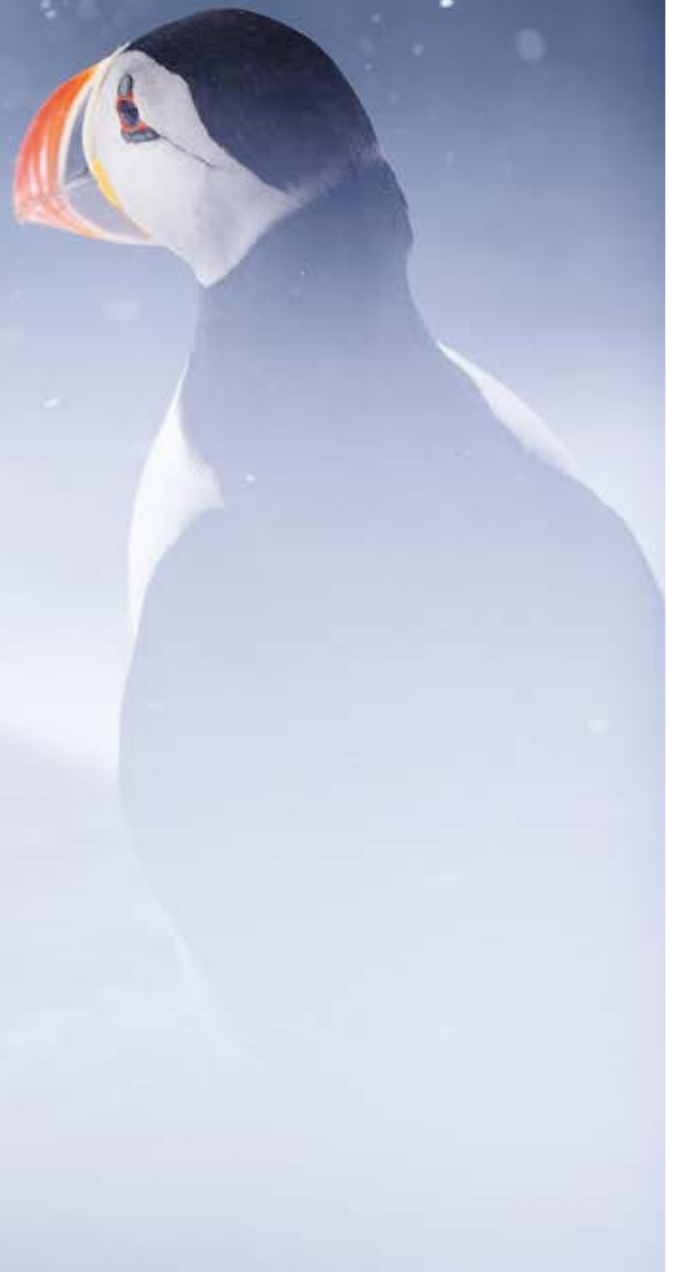

NATURFOTOGRAFEN

Nummer 4, 2015

Medlemsblad for BioFoto - forening for naturfotografer
www.biofoto.no

CANON EOS 7D MARK II OG EF 100-400MM F4.5-5.6L IS USM NÅR BARE DET BESTE ER GODT NOK

Du kan ikke be en hauk holde seg i ro, en hare gjenta et byks eller en fotballspiller om å score et mål når du er klar. Så for å øke sjansen for å fange det perfekte bildet av handling, sport eller flyktig dyreliv, er det verdt å investere i utstyret som fanger øyeblikket.

Canon EOS 7D Mark II lar deg ta opptil ti bilder i sekundet. Det solide huset gjør at kameraet tåler mye juling. Sensoren på 20,2 megapiksel sikrer at både bilder og film i full HD får med alle detaljer, selv i svak belysning.

AF-systemet iTR gir 65-punkters autofokussporing, slik at du holder motivet fokusert, uansett hvor fort det beveger seg - og med objektivet EF 100-400 mm foreviger du motiver både på nært hold og på avstand.

EOS 7D Mark II

CPS - programmet gir profesjonelle
Canon-brukere mange fordeler:

- CPN Nyhetsbrev
- Låneutstyr ved reparasjon ved tilgjengelighet
- Prioritert i servicekø
- Invitasjon til Canon - arrangementer

Les mer på: canon.no/cpn

Skann koden og registrer deg for å
abonnere på **CPN Newsletter**

© Jørn Areklett Omre

© Anders Hanssen

© Jørn Areklett Omre

Søk: CPN Pro Dealers

Gamle hus

Jeg forsøkte å skrive en tekst om min opplevelse av gamle hus. Jeg vet jeg deler dette med mange andre kollegaer. Men, etter å ha hørt Tom Waits sin fantastiske sang "House Where Nobody Lives" føles alt annet skriftlig om slike hus blir platt og overflødig. Sjekk ut sangen. Her er siste del av teksten.

Once it held laughter
Once it held dreams
Did they throw it away
Did they know what it means
Did someone's heart break
Or did someone do someone wrong?
So if you find someone
Someone to have, someone to hold
Don't trade it for silver
Don't trade it for gold

I have all of life's treasures
And they are fine and they are good
They remind me that houses
Are just made of wood
What makes a house grand
Ain't the roof or the doors
If there's love in a house
It's a palace for sure
Without love...
It ain't nothin but a house
A house where nobody lives
Without love it ain't nothin
But a house, a house where
Nobody lives.

Tekst og foto: Lars Andreas Dybvik

INNHOOLD

Natur og filosofi	3
Vinter	6
Svart på hvitt	12
Winter Wondeland	16
Kysteldorado	20
Kjetil Schjølberg	28
Søndagsmorgen	38
70 grader nord	40
Hel tre	44
Stafetten	50

52	Konkurransen
56	Filter
58	Lett, billig og bra
64	Kongen
66	Blåtur
68	Naturfotofestivalen
71	Røsslyng
72	60 chicks
73	Nytt fra Sverige

Kjære biofoting

Ønsker alle i BioFoto en god førjulstid. Måtte det bli mange fine stunder med mykt vinterlys. Her fra isleggingen på 82,9 grader nord.

Ola Arnfinn Loe

Naturfotografen 4/2015 30. årgang

Redaktør: Pål Brenne

Korrekturleser (norsk): Ann Forberg

Adresse: naturfotografen@biofoto.no
Pål Brenne, Sletta 27, 1920 Sørumsand, tlf 41204646

Bilder og tekst:

Manus skal leveres i Word-format via e-post. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere/forkorte i manus. Bilder og tekst kan også legges ut på foreningens web-sider. Digitale bilder på CD returneres ikke.

Bildene lagres uten oppskarping, i adobe rgb beste kvalitet jgg (12 eller fine). Bildene sendes via dropbox, filnedlasting eller på CD i posten.

Abonnement:

Naturfotografen utkommer med fire utgaver i året. Medlemmer i BioFoto får bladet gratis. Priser for abonnement: Norske firmaer, offentlige etater etc. kr. 250,- pr år.

Forsidefoto: Kjetil Schjølberg

Her kommer vinteren

«Folkens jeg må be om absolutt stillhet.
Ventetida er over, det komme til å falle snø i natt.»

Tekst og foto: Kai Jensen

Selfie

Slik lyder det når Jokke & Valentinerne mest kjente låt går for full guffe på bilstereo. Det er også grunnen til at jeg er tidlig ute denne vintermorgenen i januar, det har falt snø i natt, mye snø.

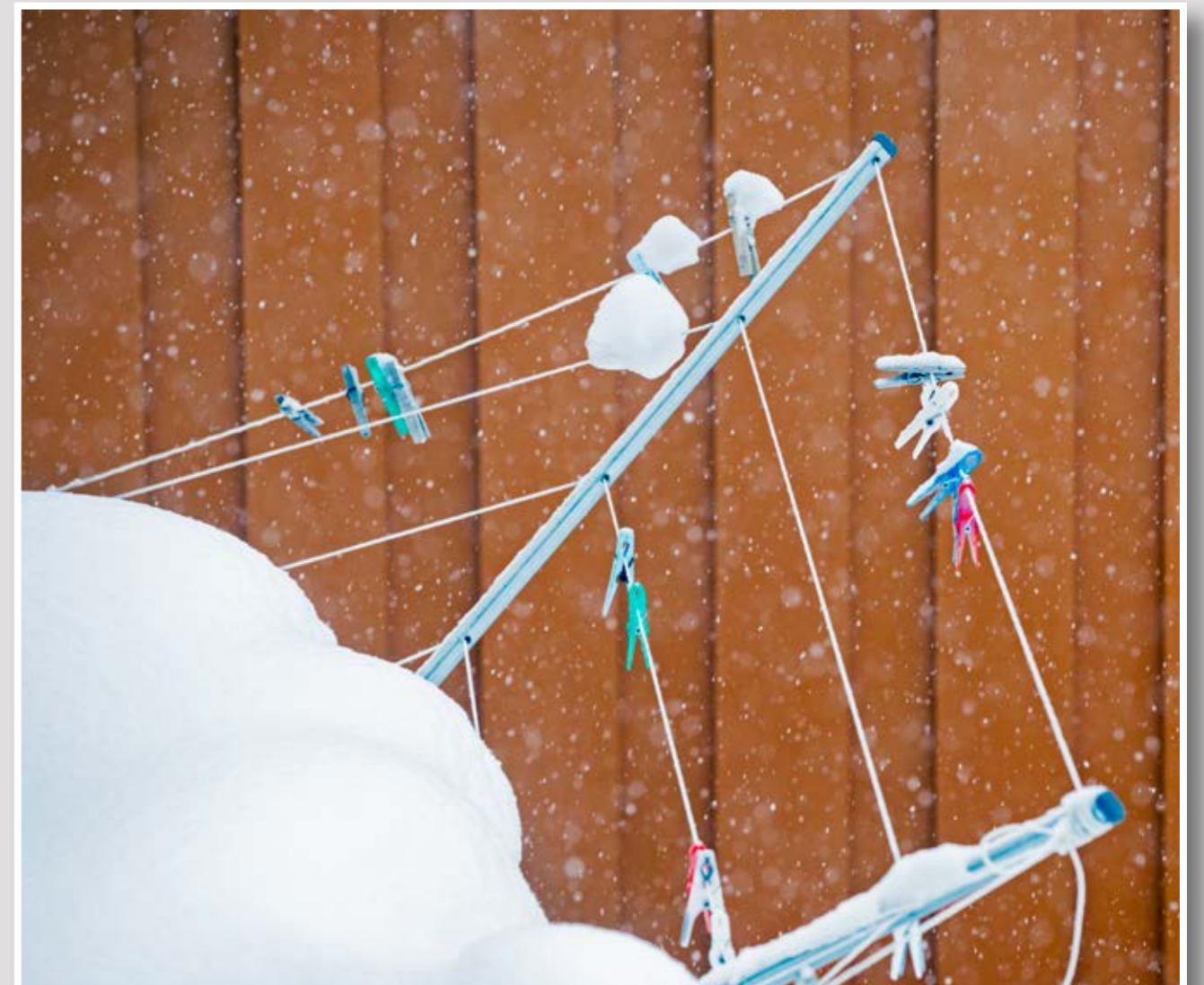
For noen er høneuka hellig, kalenderen er markert med en tykk rød tusjstrek, som klart og tydelig sier fra at ingenting, absolutt ingenting kan forstyrre denne uka. Joda jeg har nok en liten fetisj når det kommer til våryre høner jeg også.

Men nå var det vinteren, og ikke høner jeg skulle skrive om. Ingenting er mindre forutsigbart en vinteren, det første snøfallet sender biler av veien og tørkestativ som strengt tatt burde vært tatt inn i varmen blir dynget ned med kald og våt snø. For naturfotografen er dette en herlig tid, lys og landskap endres, og motivene bare venter på å bli funnet. Høyest puls får jeg når det meldes kaldt, klart vær

etter et solid snøfall. Og det er akkurat en slik deilig iskald vinterdag med -35 jeg sitter i bilen på vei til et sted, der hvor snøen har lavet ned i løpet av de siste dagene. Volumet på bilstereo er skrudd opp og forventningene er store.

«Her kommer vinteren
Her kommer den kalde fine tida
Her kommer vinteren
Endelig fred å få

Lailailailailailailailailailailai
Lailailailailailailailailailai»

Tørkestativ

Valdres.

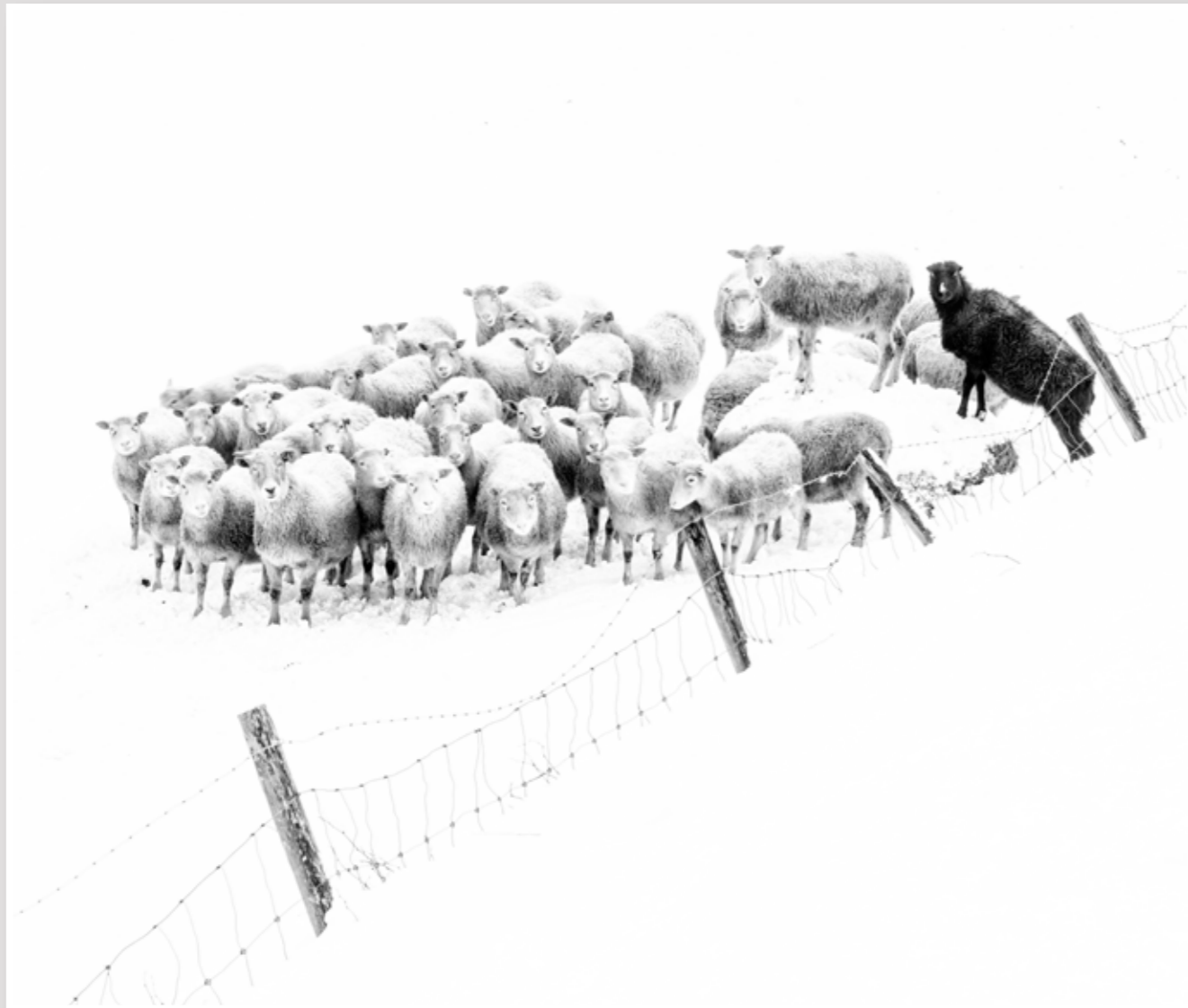
Gråsisik

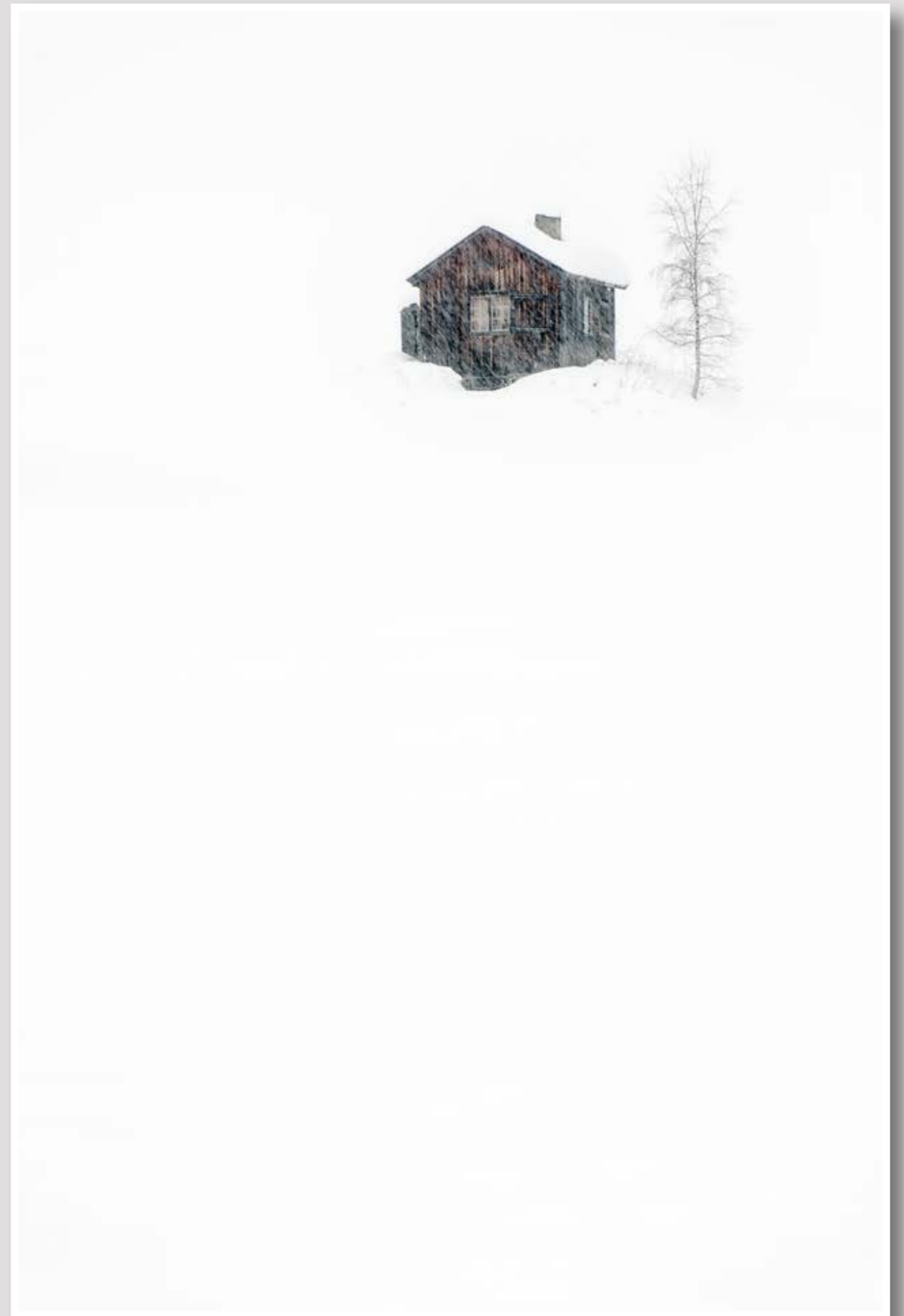
Vinter i Sverige.

Bjørkeskog.

Sauer er ålreite dyr.

Hytte på landet.

Svart på hvitt

De siste årene har jeg tatt mange fargebilder av natur. Et fellestrekk for de fleste av disse, har vært at de er visuelt oppmerksomhetskrevenende. Om høsten

Som en reaksjon på dette mønsteret, ønsket jeg å starte et prosjekt der alle bildene skulle konverteres til sorthvitt. På den måten ville jeg tvinge meg selv til å se naturen på en ny måte. Når ikke fargene kan utnyttes på samme måte, er man nødt til å konsentrere seg om former, linjer og komposisjon. Målet var altså at en tvangstrøye skulle gjøre meg mer bevisst på hva jeg fokuserer på i bildene mine.

Sideprosjekt
Jeg bestemte meg for at dette skulle være et sideprosjekt

har jeg brukt de fargerike høstbladene. Om kvelden har jeg benyttet det rødlige kveldslyset, og i turbilder har jeg benyttet meg av modeller med fargerike turklær.

over flere år. Derfor dro jeg aldri på egne utflukter kun for å fotografere til prosjektet, men hadde det i bakhodet hvor enn jeg dro. Jeg døpte prosjektet «Svart på hvitt». Ikke det mest originale navnet kanskje, men som navn på et personlig sideprosjekt synes jeg det var fint.

Selv om noen av de utvalgte bildene tilfeldigvis ble oppdaget hjemme ved PC-en, var de fleste av bildene planlagt i sorthvitt allerede i opptaksøyeblikket. Jeg oppdaget raskt at det var de siste bildene som ble de beste. Mennesker i naturen ble fort en rød tråd som motivområde i prosjektet. Særlig bilder av personer i snø var artige

Tekst og foto: Aleksander Myklebust

Skåla, Stryn

Bretur, Nigardsbreen

Keilhaus topp, Jotunheimen

å jobbe med. Likevel valgte jeg også å gi rom til noen fugleportretter og landskapsbilder.

Hva er fordelene med sorthvitt?

Det finnes selvsagt mange meninger om sorthvitt-fotografi, og jeg skal derfor ikke prøve å begi meg ut på vakkende grunn. Personlig synes jeg imidlertid bilder uten farger har noen klare fordeler.

Enkelheten er kanskje det mest slående. Når fargene forsvinner, sitter du naturlig nok igjen med mindre informasjon i bildet. Det kan du utnytte til å sette fokus

på hovedmotivet. Uten fargerike forstyrrende elementer, kan et ansiktsuttrykk eller en detalj ofte bli tydeligere for betrakteren. Personlig synes jeg denne enkelheten gjør bildene godt egnet til å sammenligne størrelser i landskapet, for eksempel en skiløper foran et stort fjell.

Du har kanskje lagt merke til at bildene endrer karakter når de konverteres til sorthvitt. I tillegg til enkelheten, er det ingen tvil om at det for mange også ligger en viss nostalgi i et slikt bildeuttrykk. Men her vil jeg anbefale deg å være litt varsom. Sorthvitt bør ikke bare brukes som et hvilket som helst Instagram-filter, som legges

Visdalen, Jotunheimen

Fjellrype, Jotunheimen

på alle de bildene du i utgangspunktet ikke likte. Et dårlig bilde blir ikke plutselig bra bare fordi det mister fargene. Dersom du gjør dette for ofte, vil du miste litt av overraskelsesmomentet, og på sikt kunne drukne de virkelig gode sorthvitt-bildene dine. Det finnes ingen snarvei til gode bilder.

Resultatet

Resultatet av prosjektet ser dere her. Ettersom mange av bildene var tatt i Jotunheimen, inngikk jeg en avtale med Bakeriet i Lom om å lage en utstilling av bildene. Der har jeg

hatt en utstilling med bilder fra Jotunheimen tidligere, og dermed var det lettere å komme i gang.

Jeg trykket opp 14 bilder på lerret. Det minste i størrelsen 30x60 centimeter, og det største i størrelsen 60x90 centimeter. Jeg valgte å trykke bildene på lerret fordi jeg synes uttrykket passer godt til de grove treveggene i bakeriet. Utstillingen kom opp i slutten av mars, og vil bli hengende det meste av sommeren.

Jeg har også publisert bildeserien på min hjemmeside, www.almyfoto.com

Alkekonger, Svalbard

Winter Wonderland

Winter Wonderland är mitt eget lilla paradiset året runt och orsaken till det är att jag har ett fritidshus i omdådets nordvästra del, strax utanför reservatet.

Området heter egentligen Anjosvardens naturreservat och är beläget i norra delen av Mora kommun i Dalarna.

Text och foto: Leif Bength

Anjosvardens naturreservat består av höglänta myrar med några varder som högsta toppar, bl.a. Anjosvarden och Gäddtjärnsvarden. Anjosvarden, som är högst med sina 764 m.ö.h., når inte upp över trädgränsen men klimatet är, och har varit, bister så toppen är nästan helt kal även om träden börjar ta berget i anspråk igen tack vare, eller på grund av, det rådande varma klimatet. Naturreservatets karaktär liknar ett lågfjällsområde, med långa snörika vintrar och korta svala somrar, där det ligger som den sydostligaste utlöparen av den Skandinaviska fjällkedjan, via Vedungsfjällen i nordväst. Inom reservatet förekommer ett flertal fjällväxter som t.ex. ripbär och krypljung. Fågellivet består av dalripor, tjädtrar och orrarn samt även av bl.a. sångsvanar, grönbenor, myrsnäppor och brushanar m.fl. Bland rovfåglarna ses ofta

kungsörnar, tornfalkar och ibland någon fjällvråk. Varg, järv och lo hittar man ofta spår efter och björnar ses regelbundet i skogarna. Anslutningen till fjällkedjan ger området sitt bistra klimat med kalla och långa snörika vintrar och korta värmefattiga somrar. Nederbörden är stor året runt och avdunstningen låg så skogar och myrar lever under både karga och humida förhållanden.

Sök "Anjosvardens naturreservat" på nätet för mer information.

Leif Bength

Jag är en hobbyfotograf som fotograferar lite av varje inom natur och kultur. Det jag trivs bäst med är att vistas i mitt ensliga fritidshus vid Lilla Gäddtjärn (Geddtjenn) i norra Mora kommun och göra skogsutflykter för naturfotografi. Jag trivs också väldigt bra på promenader i t.ex. Stockholm för gatufotografi. Två ytterligheter kan det tyckas men ändå inte så olika varandra. Nästan allt det jag fotograferar hittas på min hemsida wildlifephotographer.se. Min utrustning består av ett par Canon dslr-kameror och några canonobjektiv samt diverse tillbehör.

Fotosafari i kysteldorado

– Jeg fikk faktisk tatt flere bilder fra bilvinduet på turen fra Bjørn til Berfjord, enn det jeg vanligvis får etter en hel dag med venting i et kamuflasjetelt, sier en tydelig imponert Tommy Andreassen, når Helgelendingen møter han og ti andre naturfotografer i Berfjord i Dønna i pinsen.

Andreassen er leder i Norsk Biofotoforenings avdeling i Nordland, og for både han og flere av de andre fotografene er dette første gangen de besøker Dønna og Herøy.

Mange motiv

Når Helgelendingen møter fotografene har de vært på Dønna i bare noen få timer, men allerede har de fått mange blinkskudd som stolt vises fram.

Kenneth Solfeld, som er en av fotografene, har til og med fått et blinkskudd rett fra verandaen til hytta i Berfjorden som skal være basen for safarien denne Pinsen.

– Da dette åpenbarte seg var det bare å gå ut og knipse, kommenterer Andreassen mens Solfeld finner fram regnbuen over Berfjord som nå er forevige med Solfelds kamera. Solfeld er for øvrig den eneste av fotografene som har vært på Dønna og Herøy tidligere, og også den av dem som har anbefalt stedet som lokasjon for fotosafari. Så langt er ingen skuffet over forslaget.

– Det er jo et fantastisk dyreliv her, innskyter Geir Antonsen som kommer fra Bodø.

– Spesielt hare, vi prøvde å telle dem på bilturen ut hit, men da vi var kommet til 35 sluttet vi å telle, forteller Andreassen.

Tekst: Jarl Gunnar Sandholm

Foto: Kenneth Solfeld

Mangfoldig dyreliv

Og det er ikke uten grunn at naturfotografer som besøker Dønna og Herøy lar seg imponere. De to øykommunene har et rikt fugle- og dyreliv, spesielt Dønna, som i tillegg til en lang kyststripe også har mye innmark, skog og fjell. Her er det som tidligere nevnt mye hare, men også en stor bestand av rådyr og elg. I tillegg finnes det mye oter, mink og røyskatt på den 188 kvadratkilometer store øya. Fuglelivet er kanskje enda mer mangfoldig. Her finnes en mengde ulike sjøfugler, det er flere kolonier med hegre og havørn er også en vanlig fugl å se, i tillegg til at bestanden av kongeørn også begynner å ta seg opp. Det er også registrert andre fotogene rovfugler på øya, som for eksempel hønsehauk og tårnfalk. Her finnes ulike typer gjess og ender og også svaner besøker en del av ferskvannene om sommeren. Med andre ord så er det nok av motiver her for en årvåken fotograf.

Åpen for alle

Mange tror kanskje at man må ha utstyr for flere tusen kroner for å drive med naturfotografering, men slik er det ikke.

– Mange av våre medlemmer har bare et vanlig kompaktkamera, men vi har selvfølgelig også medlemmer med mer avansert og kostbart utstyr, forteller Andreassen.

Foto: Ebba Jensen

Foto: Tommy Andreassen

Treet ved havet. Foto: Geir Antonsen

Foto: Ebba Jensen

Både Andreassen og de andre fotografene påpeker også at det å være naturfotograf innebærer mere enn bare å ta bilder.

- *Naturopplevelsen er ofte like viktig som å ta bilder*, mener Antonsen, mens kollegene nikker samtykkende. For det er ingen tvil om at man må være dedikert og trives med å være ute under åpen himmel i all slags vær.
- *Det er en fordel å trives i naturen og så må man være tålmodig, mange ganger må vi ligge lenge og vente på det rette motivet*, forteller Andreassen. En annen viktig ting å merke seg er at det ikke alltid er i strålende sol og finvær at man får de beste bildene.
- *Lyset er veldig viktig og det er ofte at man må vente på det også*, innskyter Solfeld.

«*Naturopplevelsen er ofte like viktig som å ta bilder.*»

GEIR ANTONSEN, Naturfotograf

Han påpeker at det med sterkt dagslys ofte følger med mye skygger og at det mange ganger er bedre å ta bildene tidlig om morgenen eller seint om kvelden når sola står lavere på himmelen. Flere av bildene fotografene tok etter å ha vært på Dønnesfjellet første kvelden er et godt bevis på dette.

Størst i Norge

Norsk Biofotoforening, eller bare BioFoto som den kalles i dagligtalen, er Norges største forening for naturfotografer. I tillegg til avdelingen i Nordland, som nå har 72 aktive medlemmer, er det på landsbasis sju lokallag og til sammen

Foto: Ørnulf Jensen

Foto: Tommy Andreassen

Foto: Ebba Jensen

har foreningen over 1 000 medlemmer. Foreningen er som tidligere nevnt åpen for alle og har som dedikert mål å være et faglig og sosialt forum med det gode naturbildet i sentrum. BioFoto er også medeier i NNFF (Norsk NaturFoto Festival). Her blir foreningens virksomhet og enkelte lokallag og medlemmer presentert for et større publikum, og i år gikk denne festivalen av stabelen på Ski 20. til 22. mars. I tillegg til dette arrangeres også mindre treff og seminarer i løpet av året. Den neste store begivenheten for medlemmene i BioFoto, er landstreffet på Lista 5. til 7. juni i år. I år arrangeres dette av BioFoto Sørlandet. Arrangørene lover milelange, vernede strender, fuglereservat, Lista fuglestasjon og plantevernrområder et steinkast unna der gjestene skal bo.

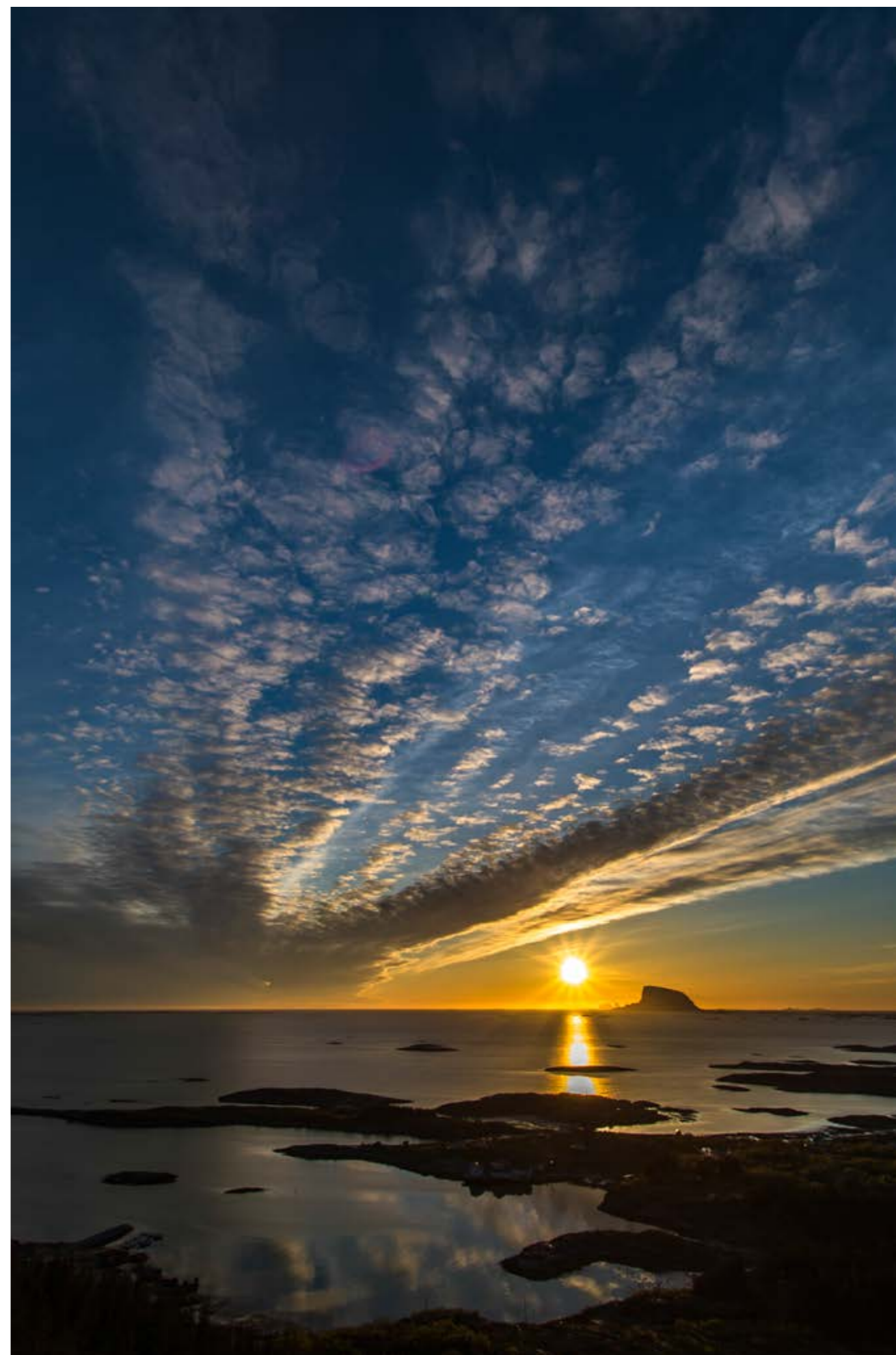
– *Dit skal vi, jeg tror det blir spennende i år, mener Andreassen. Men før de entusiastiske fotografene skal til Lista, har de en jobb å gjøre med å gå gjennom alle bildene etter pinsebesøket i Herøy og Dønna. Og kanskje blir noen av bildene herfra også presentert på Lista.*

Teksten stod i «Helgelandingen» i mai 2015. Layout og bilder står Naturfotografen for. Takk til Jarl Gunnar Sandholm for tillatelse til å trykke artikkelen her.

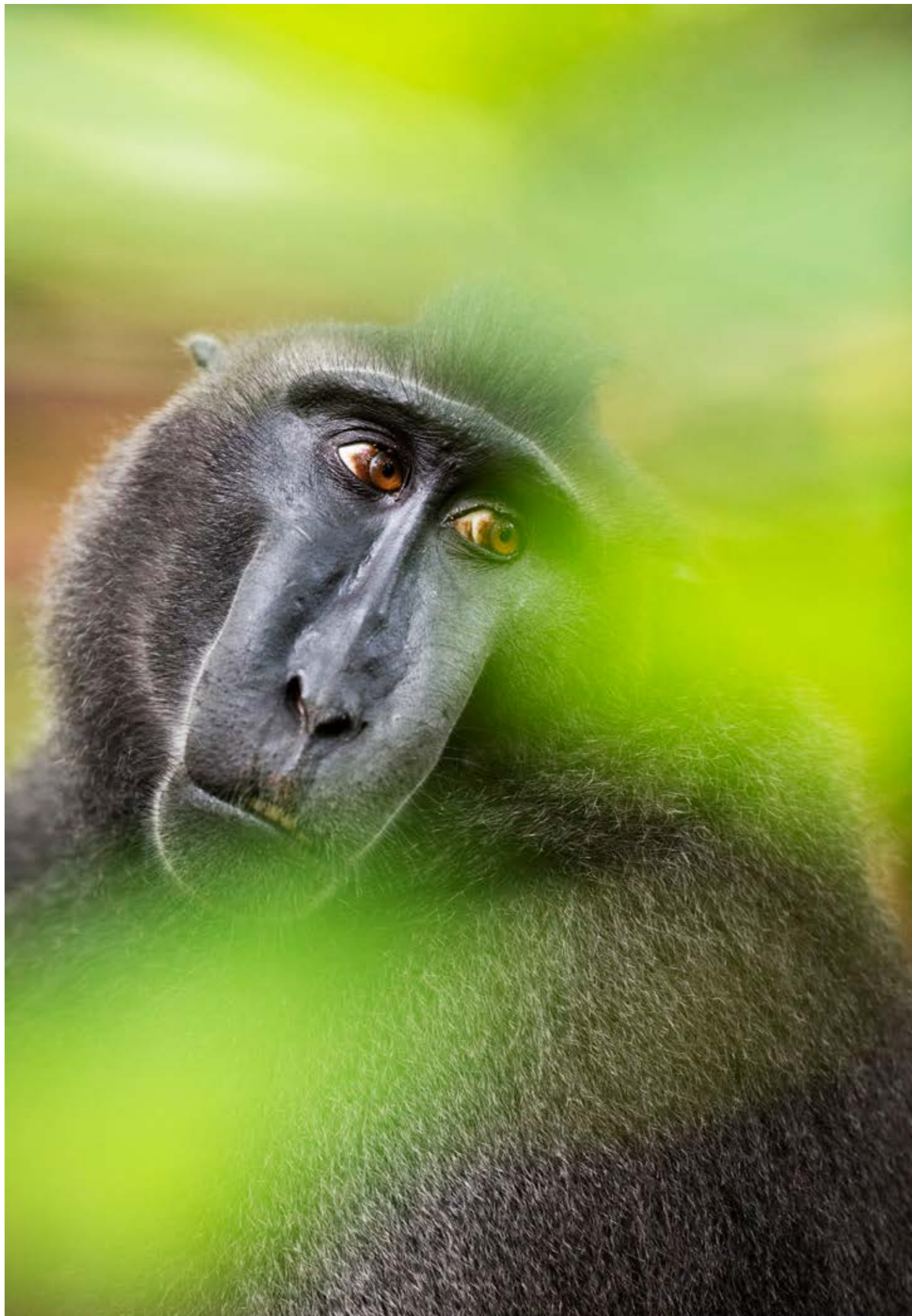
Biofotinger på tur. Fra venstre: Ebba Thorsteinsen Jensen, Kenneth Solfeld, Bjørn-Ove Skarmark, Geir Antonsen, Tommy Andreassen. Foto: Jarl Gunnar Sandholm

Foto: Kenneth Solfeld

Lovund og Træna sett fra Dønnesfjellet Foto: Geir Antonsen

Naturfotografen Kjetil Schjølberg:

Har alltid hatt interesse for naturfoto

Makrofoto er noe jeg bruker stadig mer tid på. Her en 2cm stor trefrosk fra Madagacar. Den er ikke plassert på løvet og bildet er tatt på natta i dens naturlige habitat. Mange bilder en ser på internett av fargefulle (og nattaktive) trefrosker, er tatt på dagtid og de er gjerne plassert på en perfekt sitteplass. Nikon D3s og 105mm VR

Kjetil Schjølberg vokste opp på Averøya ut for Kristiansund. Interesse for naturfoto hadde han allerede som 10-åring. Da fikk han mast seg til ei tele på kame-raet sitt.

Primater er noen av mine absolutt favorittmotiv. For noen år siden dro jeg til Sulawesi for å fotografere Black-crested Macaque. Disse må være blant de mest fotogene og uttrykksfulle apene i skogen. Her en nydelig hann fotografert med løvverk som forgrunn. Canon 1DX + 200-400mm

- Under arbeidsuka i 8. klasse jobbet jeg i fotobutikken Daae i Molde. Sammen med fotograferinga fikk jeg en bare større og større interesse for fugler, forteller Kjetil. Dermed ble det med Kjetil som med mange andre. Han ble helt hekta på fugler, og etter hvert fuglefotografering. Det førte til at han fikk sett alle arter i Norge og måtte søke lenger ut.

**Tekst: Einar Hugnes
foto: Kjetil Schjølberg**

Kolibri fotografert i Brasil. De fleste kolibri bilder er tatt ved foringsautomater og med blitz. Her fant jeg en kolibri i matsøk på naturlig plante som i tillegg bidro til en god komposisjon. Etter noen timer venting satt den. Canon 1DX+600mm II

Royal Penguins fotografert på Maquarie Island i Sørishavet. Disse pingvinene finnes bare her. Jeg hadde booket tur med 4 dager på denne fantastiske øya. Grunnet orkan i en uke, fikk vi bare 5 timer iland. Da gjaldt det å ta vare på fotomulighetene. Disse pingvinene var målet med turen dit. Canon 1D4+ 500mm f4

- En periode hadde jeg ambisjoner om å se alle fuglearter i hele verden. Det lar seg nok ikke gjøre, men jeg har reist mye. I perioder jobbet jeg bare halve året og reiste utenlands det andre. På turene var alltid kameraet med. I ett helt år reiste jeg jorda rundt.
 For de som har sett bildene til Kjetil, er det tydelig at han har utviklet seg til å bli en svært så dyktig naturfotograf. Dermed var det ikke helt uventet at han vant en av kategoriene i fjorårets «Nordic Nature Photo Contest» som arrangeres av tidsskriftet Natur&Foto.
 - Jeg vant kategoriern «Fotoreisen» med en serie fra Pantanal i Brasil. I år har jeg vært tilbake på samme plass. Denne gangen som reiseleder for en gjeng ivrige naturfotografer. Å arrangere turer for våre kunder, er noe vi i Stjørdal Foto kan tenke oss å satse litt på framover, forteller fugle- og naturfotoentusiasten, men som egentlig er utdannet både sykepleier og bedriftsøkonom.

Dobbelbekkasinleik på Møre. Lang lukker, høy iso og dårlig lys kan gi en spennende effekt. Jeg har mange tusen dobbelbekkasinbilder i godt lys, men dette er en av mine favoritter. Canon 1D3+ 600mm

Å fotografere de store albatrossene på hekkeplass var en barndomsdrøm. Her er et par Kongealbatross på Campbell Island, New Zealand. En av mine største naturopplevelser! Canon 1D4+70-300L med 580EXII som utfyllingsblitz fra siden

Sommerfugler i regnskogen. Fotografering i regnskog har blitt en stadig større interesse. Her dro jeg til Thailand for å fotografere sommerfugler på våren. Fisheye har blitt noe jeg bruker i stadig større grad i naturfoto, da man får spennende perspektiv som her. Panasonic Gh-3 + 8mm fisheye

Om sine egen naturfotografering forteller Kjetil Schjølberg:

- Inspirasjonen til å bli en bedre naturfotograf fikk jeg først på en internetcafé i Malaysia i 2002. Der hadde de et bildeshow med det beste fra National Geographic det året. Den gang; helt fantastiske bilder. Husker jeg tenkte: «Hvordan skaper de slike utrolige bilder?» Jeg har siden brukt mye tid på å studere teknikk og fremgangsmåte bak gode bilder, lest mye, analysert bilder og har trolig eid alt av optikk som kan kjøpes for å lage et perfekt teknisk resultat. Selv om naturinteressen og fotogleden er drivkraften, så ligger det en stor grad av perfektjonisme i måten jeg tar bilder. Jeg ser alltid at det er en mulighet til å forbedre bildet. Selv om fugler fortsatt er mine hovedmotiv, så er jeg ganske allsidig når det gjelder foto. Jeg legger stor vekt på komposisjon og estetikk i bildene.

Naturfoto er en hobby i stor vekst og det er viktig for meg med en sunn holdning ift. forstyrrelser i naturen. Jeg ønsker alltid å fotografere motivene i sitt naturlige habitat og med en naturlig oppførsel, minst mulig forstyrret og upåvirket av meg som fotograf. I stadig større grad fotografere jeg nå bare motiver jeg har planlagt. Det er sjelden jeg tar tilfeldige bilder på tur. Som den utstyrsnissen jeg er, finner jeg stor glede i å eksperimentere med ulike optikk, og ulike objektiver er en stor hobby og interesse. Med kamerateknologien som er i dag, kan man bruke nesten hva som helst av kamera, men å velge riktig objektiv til jobben kan være kritisk.

Caiman fotografert på natta i Pantanal Brasil. Dette er resultatet av et planlagt bilde. Lokaliteten og de folkevante Caimanene her ga grunnlag for å prøve på et litt uvanlig bilde. Kamera står på stativ ute i elva. 30sek lukker med blitz på andre lukkergardin. Canon 5DmkIII + 8-15mm fisheye

Oryx antilope i Namib-ørkenen. Her brukte jeg 4 dager for å få til riktig kombinasjon av lys og komposisjon. Å fotografere Oryx i ørkenen var hovedmålet med turen til Namibia. Nikon D800/80-400mm

To unge elefantsel som hviler. Canon 1d4 + 70-300L

Svarthodelo fotografert på stranda i Tasmania. Canon 1D4+500mm, f4

Lomvi i snødrev. Dette er et fluktbild som er resultatet av mye prøving og feiling. Manuell fokus. Nikon D3s+400mm 2.8

Toppskarv på Hornøya. Denne satt perfekt plassert i en tett snøstorm. Jeg tok vel 100 bilder på ulike lukkertider for å få snødrevet slik jeg ønsket. Dette bildet fikk en utmerkelse i den prestisjefylte "Nature's best" konkurransen I USA i 2011. Nikon D3s+200-400mm

Kjetil Schjølberg hos Stjørdal Foto:

Hovedfokus på kundebehandling og personlig oppfølging

Kjetil Schjølberg (39) kjøpte en fotobutikk i Stjørdal for 3,5 år siden. Nå har han blant annet inngått en samarbeidsavtale med BioFoto Midt-Norge.

STØRRE LOKALE: I vår flyttet Stjørdal Foto inn i et større lokale i Torgkvartalet kjøpesenter i Stjørdal, noe inneholder Kjetil Schjølberg er godt fornøyd med.

Vi har lenge sett det. Mange av medlemmene i BioFoto Midt-Norge og andre i foreninga har hatt positive opplevelser når de har henvendt seg til Stjørdal Foto på Torgkvartalet i Stjørdal.

Undertegnede har fulgt med helt siden Kjetil Schjølberg tok over fotobutikken, blitt kjent med de som jobber der og samtidig blitt mer og mer imponert over hvordan butikken har utviklet seg og hvordan den drives.

Da Stjørdal Foto dette året både har blitt "Nikon PRO forhandler" og "Canon Pro Partner" kom det som et resultat av det målbevisste arbeidet Kjetil Schjølberg har gjort med butikken.

Egen nettbutikk

For 1,5 år siden kunne Stjørdal Foto også tilby handel via egen nettbutikk. Den var det Mari Sundøy som utviklet. Hun har i alle år jobbet i butikken, er utdannet innen kunstfoto og grafisk design. Nå er hun også blitt deleier.

- Over halve omsetninga vår er på nettet. Det er vi godt fornøyd med. Når vi i tillegg har fått på plass både avtalene med Nikon og Canon, kan vi tilby hele utvalget som de store aktørene i markedet tilbyr, og konkurrere med de andre på ordentlig, forteller Kjetil.

Han er opptatt av å drive en fotobutikk som ikke bare er tufta på rein kapitalisme. Butikken skal være et solid alternativ for alle. For mange vil nok det at Stjørdal Foto kan tilby utlånsutstyr, være av stor betydning.

Tekst og foto: Einar Hugnes

- Svært mange har allerede oppdaget oss. Vi er litt overrasket over alle fra Nord-Norge som har tatt kontakt. Kanskje er det fordi vi er hakket nærmere enn Oslo. Dessuten har vi lagt oss på ei linje hvor vi svarer raskt på henvendelser, sier Kjetil.

Rask tilbakemelding

Henvender kunden seg via mail, skal han få tilbakemelding i løpet av 24 timer. I åpningstida på dagtid skjer dette gjerne med en gang. Et system mellom telefon og datamaskin gjør at Kjetil kan svare på henvendelser uansett hvor han befinner seg. - Vi har jobbet mye med å få til gode avtaler med alle leverandører. Dermed er vi i stand til å gi kunden god og rask oppfølging. Ta Nikon som eksempel. Der har vi fått ekstrem god oppfølging, noe som kommer kunden til gode.

I det siste har Kjetil fått stadig flere forespørsler fra kunder fra andre land. Norge er blitt det billigste landet i Europa på fotoutstyr. Mye av det skyldes for tida eurovekslinga.

Brukt utstyr

Stjørdal Foto tar i mot og selge brukt fotoutstyr, noe som viser seg å være et sterkt voksende marked. Bare hittil i år har omsetninga av brukt fotoutstyr passert 2 millioner kr hos Stjørdal Foto.

Som et eksempel kan nevnes da undertegnede byttet inn sin Nikon D800 til en god pris, ble denne omsatt via nettbutikken allerede etter bare to timer. Kjetil ser for seg en fortsatt sterkt vekst i omsetninga av brukt utstyr.

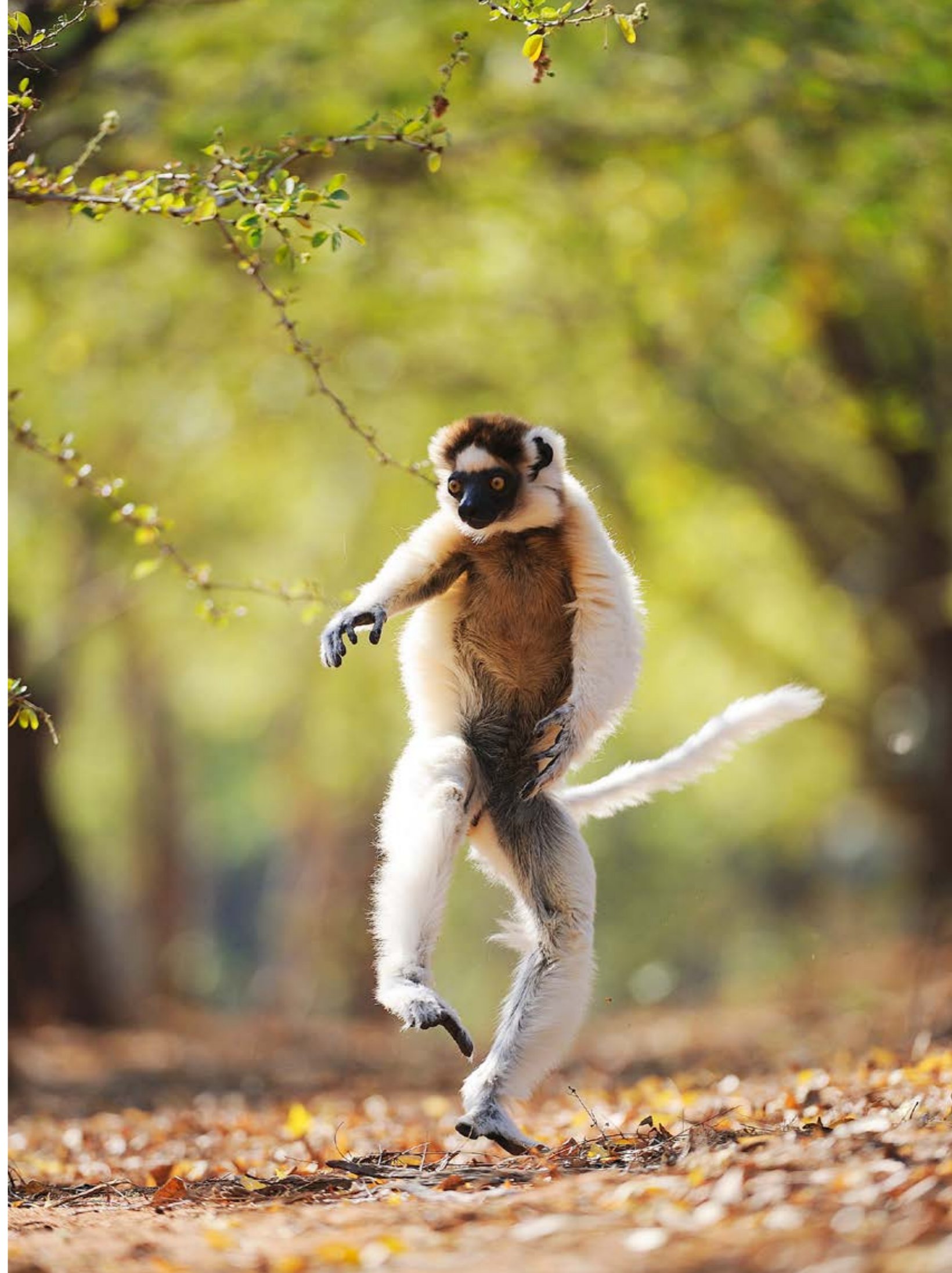
Ambisjoner framover

- Vår ambisjon er å gjøre Stjørdal Foto til en god lokalbutikk for alle og bli den største aktøren i regionen, sier Kjetil.

Når vi spør om han har som langsiktig mål å bli størst av alle, sier han at det ikke er målet men å bli en stor aktør i markedet. Utviklinga har gjort at de små fotoaktørene forsvinner.

- Uansett, det aller viktigste for meg og de andre i butikken er kundebehandling og personlig oppfølging. Det får vi til bl.a. ved å være online hele dagen, sier en så langt godt fornøyd Kjetil Schjølberg hos Stjørdal Foto.

Å fotografere Madagascars lemurer har også alltid vært en drøm. For noen år siden reiste jeg dit og jobbet målrettet med noen av de artene jeg ønsket å fotografere. Få steder gir så mange og spennende fotomuligheter! Nikon D3s + 200-400mm

Min spasertur søndagsmorgen

Vi fotografer er gjerne på langtur, vi lar oss inspirere og friste av kollegenes observasjoner og bilder. Jeg har også sett mye av verden. I Arktis ble jeg fascinert av isbjørner på isen og i vannet, i Alaska ble jeg begeistret over massevis av havørn (*bald eagles*) i november, og i Australia har jeg vært i sjøen sammen med delfiner.

Men det finns også mindre kostbare muligheter og utfordringer for å utøve vår hobby. I Tyskland – hvor jeg kommer fra – har vi et ordspråk som sier: *hvorfor reise så langt bort når det gode ligger så nær!*

Det «gode» ligger i Tromsø rett foran døren. I årevis har jeg hatt en vane med å oppleve et stykke natur hver søndag morgen, når været tillater det. På den måten har jeg hatt mange avslappende og morsomme timer der ute.

Noen ganger har jeg teleobjektivet med meg for å fotografere fugler i fjæra, andre ganger får jeg hjelp av makroobjektivet for å komme nærmere in på de bittersmå insektene ved skogsveien ved Bioforsk Holt, og andre ganger bruker jeg vidvinkel for å fotografere fine skyer over Sandnessundet mellom Tromsø og Kvaløya.

Veien min er ca. 1,5 km lang, den fører meg langs strandkanten, krysser enger, går gjennom løv- og granskog. Det hender enkelte tidlige morgener, når der er ekstra koselig i min varme seng, at jeg vurderer å bli hjemme. Men jeg blir aldri skuffet når jeg overviner meg selv og står tidlig opp. Nesten hver gang kommer jeg tilbake med nye inntrykk og fine bilder.

Jeg har mine spesielle steiner og trær hvor det vokser ørsmå lav. Humlene samler honning fra gåsunger på vier og fra fargerike blomster som kløver, løvetann og geitrams. Tromsøpalmens store blomster er et ekte paradys for mange små insekter. Om høsten driver fargede løvblad i vannet i en liten bekk, blåbær er godt når man er småsulten.

Om vinteren, når snøen laver ned, lager døde gressstrå prektige grafiske mønster. I tåke og kulde vokster store iskrystaller på bakken. Enkelte tidlige morgener i mørketiden, er det mulig å se nordlysets flammer over tretoppene og fjellene på Kvaløya. På denne måten viser denne korte veien seg som en ekte naturperle, dens stadige forandringer trollbinder meg året rundt. Man må bare åpne øyene!

Dessverre finns det også dårlige nyheter: Bioforskning Holt skal flytte, i stedet skal det bygges leiligheter og veier. Ennå er ikke alt avgjort, men det vil være et stort tap når den herlige fuglesangen og de fargerike blomster må gi tapt for bil-larm og monotone betongblokker.

Tekst og foto: Hinrich Bäsemann

Naturfotografi på 70 grader nord

– en historie om kortreist naturfoto.

Nord-Norge er natur - mye natur - til en hver tid. Her er det ikke vanskelig å finne prosjekter å jobbe med. Utfordringen ligger snarere i å begrense seg, være selvkritisk og skape gode bilder.

En utfordring kan det også være at man ikke ser motivet i motivene eller skogen for bare trær. Man kan bli motivblind!
Hver dag er omgitt av fjell, hav, vidde, lys og vær, - masse vær. Det er buldrende vinterstormer og det er flatt hav. Det er sol som aldri går ned i sommermånedene og det er dansende nordlys på vinterhimmelen. Ingen dag er

Tekst og foto: Trond Østvang

Trond Østvang, Opprinnelig "søring", men vender aldri tilbake. Bor i Skjervøy kommune, rett under nordlysbeltet. Fotointeresse som en følge av kjærlighet til naturen. Stadig på farten, med bedre tid til uteliv og foto etter hvert som håret skifter farge.

lik, og alt skjer fort. Lyset skifter fra sekund til sekund. Her nord gjelder det gjelder å ha utstyret tilgjengelig hele tiden.. Uansett hvor du skal kan det bli fort stopp et sted på veien. Veifoto er et begrep. I heftige nordlysnetter patruljeres vegstrekninger av et økende antall "naturfotografer". Her er noen inntrykk fra min naturfototilværelse på 70 grader nord.

Giganten: Nordlyset har mange budskap – og plutselig så ser du det

Toromsspisse: Ikke mange trebåter igjen.

Laukøynatt: Ord kan ikke beskrive slike netter ut mot storhavet.

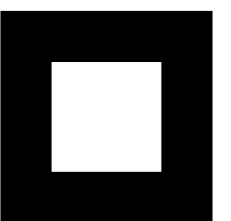
Kulingkast i mars. Bjørka står med snøsørpe til langt opp på stammen. Det flotteste lyset kommer ofte i det friskeste været. Det handler om å være tilstede.

KATALOGEN ER KOMMET

Interfoto har aldri brukt store ressurser på reklame. Vi har først og fremst basert oss på kompetanse, seriøse leverandører og god service – og på jungeltelegrafene. Det har fungert godt så langt. Interfoto er blitt et knutepunkt for folk som er mer enn middels opptatt av fotografi.

Men nå gjør vi et unntak. Vi lanserer nemlig **Norges største fotokatalog** 9. november. 236 sider spekket med interessant stoff. Et must for alle som har lidenskap for fotografi. Sånne som oss. Katalogen får du ved å gå inn på interfoto.no. Eller aller best: Kom innom våre lokaler på Skøyen og plukk opp et eksemplar.

INTERFOTO
SIDEN 1966

Folldalen i Trollheimen med Trollhetta til venstre i bildet.

«Hel tre, ikke hel ved»

Tekst: Einar Hugnes, foto Morten Gåsvand

Morten Gåsvand (54) fra Rindal har vært medlem av BioFoto siden 1984. Etter en lengre fotopause, tok interessen for naturfoto seg kraftig opp. Det har bl.a. resultert i boka «Furukjempene i Trollheimen» som kom ut for ett år siden.

Selv fikk vi boka i julegave rett etter at den kom ut i fjor. Sønnen vår var ekstra fornøyd da han endelig hadde funnet ei bok vi garantert ikke hadde fra før. På bokhandelen hadde han nemlig møtt på Morten Gåsvand som var på veg ut med de aller første eksemplarene av boka.

Sjelden har vi blitt så overrasket og imponert over ei naturfotobok, som da vi åpnet boka «Furukjempene i Trollheimen». Naturlig nok var vi skeptiske på forhånd, til

Furutrærne trenger ikke være store eller størst for å bli klatret på. Denne furua var et fint turmål og ei morsom klatrefuru.

Hva vet vi?

*Tenk om det er slik, at furuene
beveger seg så langsomt
at menneskeøye ikke kan se
det.
At det som ser ut som en
bevegelse,
er en bevegelse.
Det tar bare flerfoldige år å
fullføre den.
En hilsen.
En omfavnelse.
Et dansetrinn.
Et nikk med krona.
Vi har for lengst pakket ned
termoser, telefoner og telt.
Så hva vet vel vi?*

både tema og tittel. For kunne dette være noe å lage ei stor og tung fotobok om?

Nå er ikke dette bare ei fotobok, med glimrende fotografier i klassisk stil, men like mye en grundig beskrivelse og gjennomgang av det store prosjektet Morten Gåsvand hadde jobbet med i tre år i forkant av bokutgivelsen.

For i denne sammenhengen har han gått systematisk til verks for å finne de største furuene blant de mange som vokser i Trollheimen. Og, prosjektet er på langt nær avsluttet. Fortsatt er Morten på leiting etter de aller største furuene.

Tallet tre

- Denne boka er «Hel tre» og ikke «Hel ved» som ei annen bok hadde som tittel for et par år siden. Boka tok "«tre» år å lag og er på «trehundre og tretti tre» sider. På side 333 kan du se bilde av den største furua i landet, nemlig Bjønnafurua, forteller Morten.

Da boka kom ut, opplevde Morten en enorm interesse for den. Det første opplaget

er forlengst utsolgt. Han selger for tida mye av det andre. Og, det etter at det ene forlaget etter det andre i Norge hadde avslått å gi den ut.

- Ingen forlag ville gi ut ei slik stor bok. Boka veier jo nesten tre kg, og er litt lik en amerikansk måte å lage ei slik bok på. Nå vurderer jeg å trykke boka både på engelsk og tysk. For dette er ren reklame for Norge, sier Morten.

Som vi skrev i innledninga, meldte Morten seg inn i BioFoto i 1984 og var aktiv i de første årene. I hele 15 år (fra 1992 - 2006) var han nærmest fraværende som naturfotograf. I denne perioden bygde han opp hotellet han nå driver, Saga Trollheimen Hotel i Rindal. Da digitaltida slo til for fullt, vokste fotointeressen igjen hos perfektjonisten fra Rindal på Nord-Møre.

- Jeg finner mine motiver i urskogen. Gammelskogen er selve symbolet på villmarka i Norge, sier Morten som en forklaring for hvorfor han kom på og fullførte sitt store bokprosjekt "Furukjempene i Trollheimen".

*Slik ser han ut,
naturfotografen Morten
Gåsvand*

Denne furua ble rene «flaggermusgettoen», med hele fem hengekøyer, for her var kulissene ferdige.

Dette skriver Morten Gåsvand selv om sitt store furuprosjekt og om bildene sine:

- Historiske antagelser gjennom århundreder skulle til pers! For første gang ble kubikkinnholdet i hele organismen målt nøyaktig. Men den aller største furua er kanskje ikke funnet ennå. Og, det gjør det så spennende....

Så langt er «Bjønnafurua» i Meldal, Sør-Trøndelag den største. Den er rundt 800 år og har vokst veldig mye de siste årene! Jeg får oppringinger fra hele landet for å måle "sine" furuer. Det blir som Kirkvåg-sketsjen om NRK-lisensen. Flere av furuene jeg besøker, har allerede blitt vedtatt som de største tidligere, med skilt og plakater. Men, nye kandidater oppstår! Vi passer på å måle med samme teknikk og med de samme personene. "Bjønnafurua" har hittil stått imot!

Naturfotografiet har skapt nye turistattraksjoner som bygdene drar nytte av. Etter at denne furuboka ble gitt ut, er det flere steder der furukjempene har blitt tilrettelagt som et turmål.

Fotografiene er dokumentariske, uten kunstneriske fordreininger eller tidsaktuelle "fotostil-bobler". Motivene er reelle og ekte og kan oppleves av andre etter meg, slik som fotografiene i boka er. Stedsangivelse er bevisst unnlatt, slik at andre kan oppleve det å lete. Lete etter skattene!

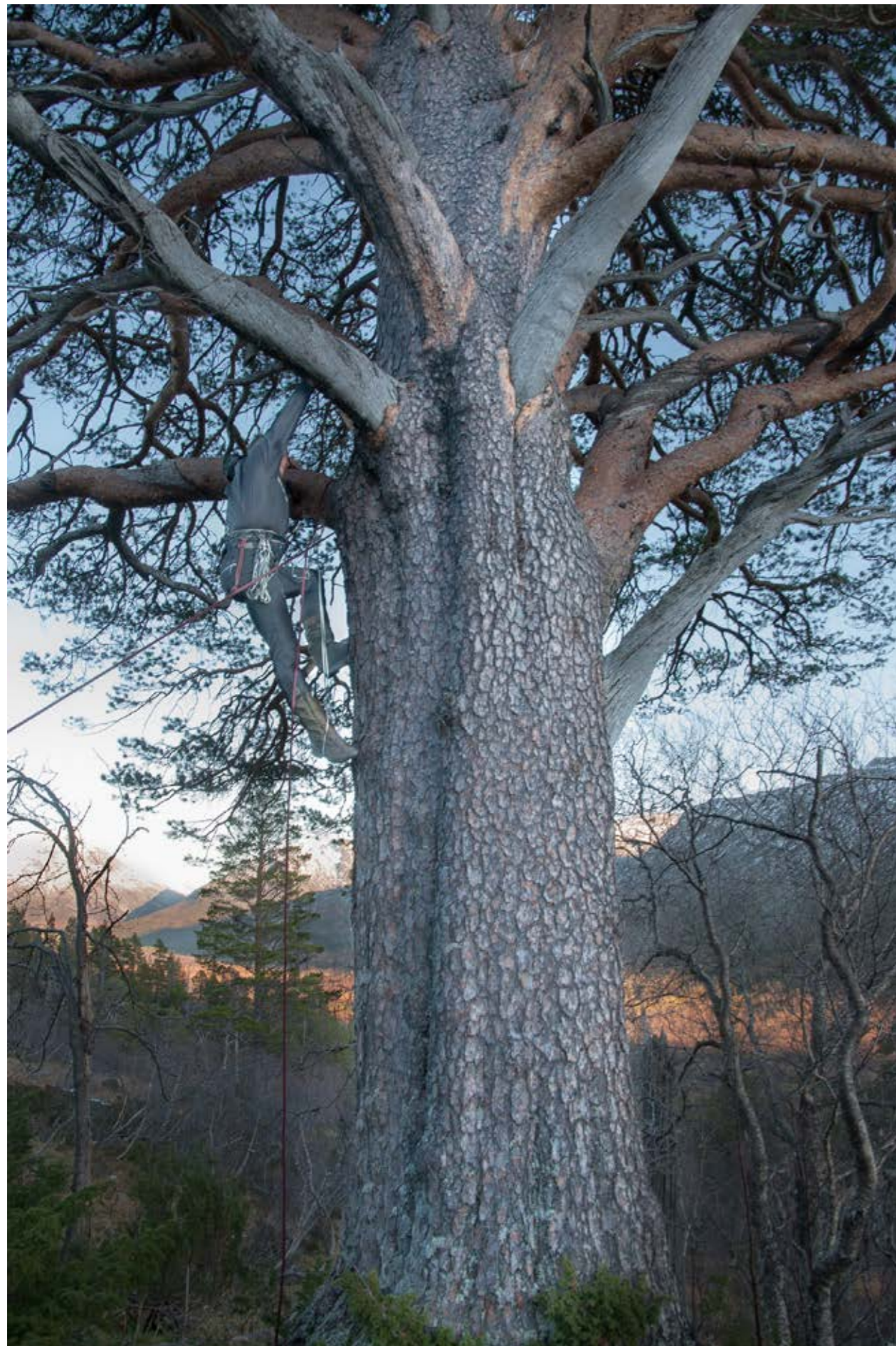
Gammelskogen og urskogen har hele tiden vært mitt hjerte nærmest som naturfotograf. Furukjempene var påskuddet for å finne og oppleve den mest ekstreme urskogen, i og med at der det står digre furutrær, er det også ofte uberørt.

Når en går systematisk for å lete etter furukjempene, så er det klart at en ikke går forbi andre ting som er attraktive, på veien.

Det ble veldig mye fotografering av rariteter og troll. I de tre årene jeg holdt på, ble jeg ganske sneversynt, bokstavelig talt. Øynene fokuserte på loddrette mørke streker (tykke stammer) og furuer. Ennå sliter jeg med å utvide horisonten igjen.... Jeg kan ikke leve uten å føle helheten og mangfoldet i naturen.

Men turene ga meg troll... Jeg var jo i Trollheimen! Med et skritt til siden forsvinner ansiktet, slik er naturen. Men det er også slik at du ser hva du søker, om det er i skogen, media og ellers i livet. Furuskogen i fjellet er så «menneskelig» at den avslører et speilbilde om hvem du er.

Du kan lese mere om alt dette på: www.mortengåsvand.no

Fjellklatreren i treet er Lars Inge Harang. Han ble omskolert til å være treklatrer.

Foto: Kai Morten Bjorheim

Julegavene til fotografen!

Stavanger foto samarbeider med kjente norske naturfotografer og forhandler flere av de mest populære produktene i markedet. Som PRO-forhandler for både Nikon og Canon er vi prioritert ved levering av nye produkter. Med riktig utvalg og stor produkt- og fagkunnskap kan vi hjelpe deg med råd og anbefalinger både før og etter kjøp.

Epson P600
A3+ fotoskriver med
høy kvalitet
6499,-

Fujifilm Cashback
Casback på en rekke objektiver og
kamerahus!
Kampanje

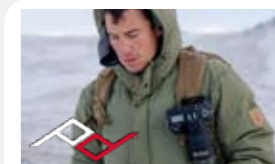
CASHBACK
950 KR

Steiner Skyhawk 3.0
Solid kikkert til
tur og jakt
Fra 2099,-

Lee Filters
Kombinert fotosekk
og tursekk
Stort utvalg!

Peak Design
Smarte fester for
folk i farta!
Stort utvalg!

**Kjøp nå,
betal om
4 måneder**

Utsattelsesgebyr kr 279

Stort utvalg i bøker!
Vi har et stort utvalg i bøker
om fotografering som både er
lærerike og inspirerende.

Stavanger foto
www.stavangerfoto.no

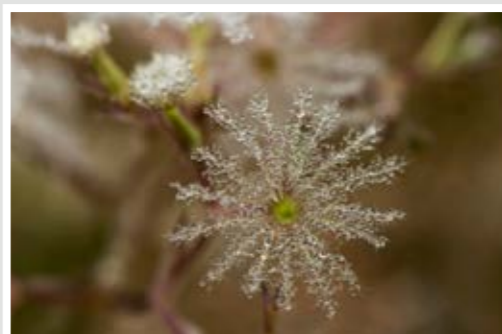
Litt av hvert

Takk til Bente Klevenberg som sendte stafettpinnen videre til meg. Som relativt fersk naturfotograf er det hyggelig å få vist noen bilder.

Jeg deler gjerne bildene mine inn i 3 kategorier; landskap, makro og dyr. På den måten omfavner jeg det meste.

Alle årstider har mye interessant å by på, og jeg er glad jeg bor i Norge, som har fire tydelige perioder.

Innen landskapsfotografering – som er det jeg har drevet minst med – liker

jeg å ha lang lukkertid slik at vann og skyer flates ut og gir en ro i bildet. Det ene bildet her er tatt med utsikt mot Innerdalstårnet. Et flott sted også om vinteren. Det andre landskapsbildet er tatt i Lofoten. Strendene der er mye besøkt, og jeg var ikke alene om å nyte solnedgangen den kvelden. Med lukkertid på flere minutter, er det en fare for at mennesker kommer inn i bildet og «ødelegger». Her kom det to livlige jenter som ble stående en stund, så hoppet de litt opp og ned og veivet med armene. Jeg likte resultatet. Et annerledes landskapsbilde.

Makrofotografering rommer så mangt, og det gjør mine motiver også. Jeg prøver å finne noen reflekser, dråper, dugg og lys som kan gi bildet litt ekstra. Finner jeg et insekt på en blomst, kan det være fint også.

Dyr og fugler er det vanskeligste, men også det fineste å holde på med. Jeg er mye på Dovre og i Sunndal. Her er det

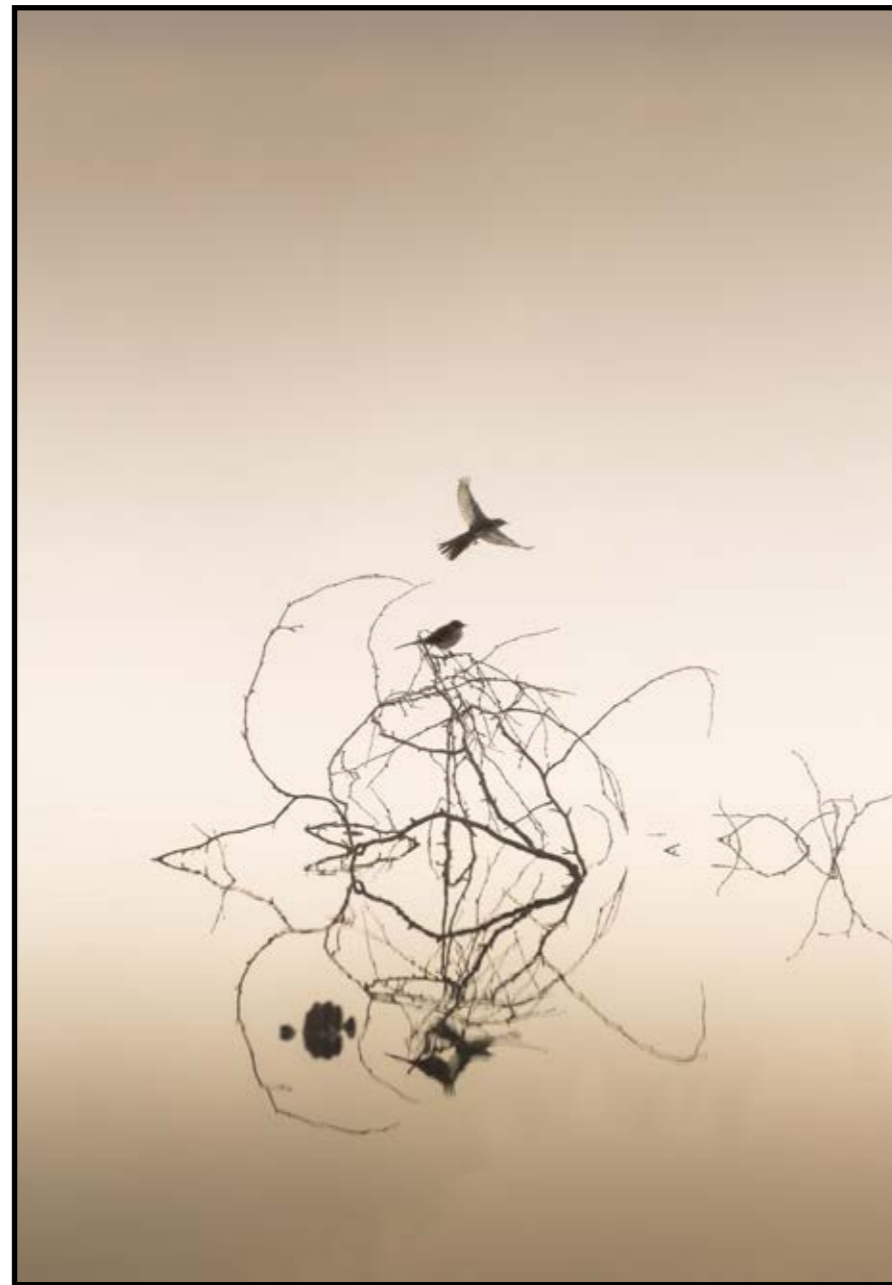
moskus, hjort og rådyr det blir flest bilder av i tillegg til fossefall og skarv. Ønsket mitt er å få til naturlig adferd. Det heter å bruke tid. Her utfordres både utålmodighet og rastløshet. For ikke å snakke om hvor utrolig sulten du blir av å sitte i kamuflasje. Lang lukkertid på dyr er vanskelig, og jeg øver fortsatt. Både hjort og rådyr er spennende å få til når de er på flukt. De hopper og spretter når de løper og det gir mye liv i bildet.

Moskusbildet viser en ungdom som utfordrer den eldre. En herlig opplevelse å se på. Om og om igjen prøvde den å få senior med på en kamp, uten å lykkes heldigvis. Moskus har all adferd inne fra fødselen av tydeligvis, men det er allikevel så nydelig å se de små gjøre som de store.

Stafettpinnen går videre til Anne-Lise Stangenes.

Fotokonkurransen 2015

1. plass: Wenche Anita Larsen «Vi to»

2. plass: Erlend Krumsvik: «Snøugle»

Hele 221 naturfotografier kom inn til første runde av BioFotos helt nye fotokonkurransen med innsendingsfrist 1. mars. Etter nitidig vurdering ble Wenche Anita Larsen Dahle, som representerer Biofoto Midt-Norge, kåret til vårkonkurransens hovedvinner av juryen fra BioFoto Sverige.

Konkurransen av året er et helt nytt konsept i BioFoto-sammenheng. Gjennom en vår-, og en høstrunde kan hver deltaker sende inn totalt seks fotografier; tre i hver runde. Temaet er «natur», og det kan sendes inn både farge-, og monokrome, digitale bilder i samme runde.

Juryen, som dette året består av høyt fotofaglige medlemmer fra BioFoto Sverige, fikk en virkelig stor utfordring med å drøfte seg frem til de antatte bildene. Bildekvaliteten var høy. Etter flere runder sto de igjen med 102 antatte bilder; 51 i Hall of Fame, og 51 som fortsatt konkurrerte om de gjeveste plassene og en

Ordretelefon
38 70 67 50

3. plass: Magnar Lien «Ørnekamp»

ev. HM (Honorable Mention). Etter nok en fotofaglig gjennomgåelse kunne endelig de beste plasseringene offentliggjøres på biofoto.no

Vinnerbildet ble altså tatt av Wenche Anita Larsen Dahle som representerer BioFoto Midt-Norge. Beste lokallag ble Østlandsavdelingen med 31 poeng, og beste fotograf sammenlagt i Hall of Fame ble Magnar Lien med 14 poeng. Premier blir delt ut under neste års landstreiff som skal være på Smøla på Nordmøre.

Ingenting er avgjort ennå, så selv om du ikke deltok i vårkonkurransen, kan du fortsatt nå helt til topps som enkelt deltaker kun i høstrunden. Samtidig vil din plassering kunne gi poeng til ditt lokallag, som igjen gir en hånd på vandrepokalen.

Innsendingsfrist for høstrunden var 1. september. Temaet er fortsatt natur. Hver deltaker kan sende

inn totalt tre bilder i farge/monokrome, og juryens medlemmer er de samme som for vårrunden. Ytterligere informasjon finner du i nyhetsbrev nr. 2 - 2015, og på vår webside; biofoto.no

Høstens runde skal være ferdig juryert innen utgangen av november med web-presentasjon i desember. Resultater og vinnere kommer også i naturfotografen nr 1 2016 som kommer i begynnelsen av mars.

Vi gratulerer vårens vinnere med flott resultat!

Tekst: Ola Arnfinn Loe

Doghouse pop-up kamouflasjetelt

Teltene fra Ameristep er pop-opp telt med selvberende konstruksjon, som det tar noen få sekunder å reise. Både Doghouse og stolteltet kommer i egen "bæresekk". 4 vinduer, brannhemmende stoff. Bunnmål 160x160, høyde 175cm. *Realtree Extra Green-HD Kamo*
NÅ kr 995

Vekt 4,2 kg

Razorblind - Pop-up telt

Hurtigoppsett+ evt plugging og bardunering. Har 5 sider m/åpninger der kameralinse kan stikkes ut. Bredde i forkant ca 2,5 meter. Gjør det mulig å ligge i det utstreckt. Vekt ca 3,5 kg.
Pris kr 1295

Frøautomater

Liten - 4 frøuttak	kr 258
Med. - 6 frøuttak	kr 359
Stor - 10 frøuttak (Kan ta 1,75 kg frø)	kr 895
XL - 12 frøuttak (Kan ta 3,5 kg frø)	kr 995
Stang til bakkemontering	kr 179
Førskål til å feste under	kr 179

Mange nye flotte plakater!

Vi har nå utvidet vårt plakatsortiment med hele 17 nye plakater. Ulike dyr og planter fra ScandPosters. Blant de flotte plakatene er kystfugler, sommerfugler, tang & tare, laksefisker, ferskvannsfisk, krepser, hvaler, pattedyr, fisk & dyr fra norskekysten, trær og skjell m.fl. Navn på artene på flere språk med bl.a. norsk, engelsk, dansk, svensk & tysk. Plakatene er av plastbelagt papir. Størrelse 70x100 cm.

Pris pr. stk. kr 169

Fuglefryd i hagen

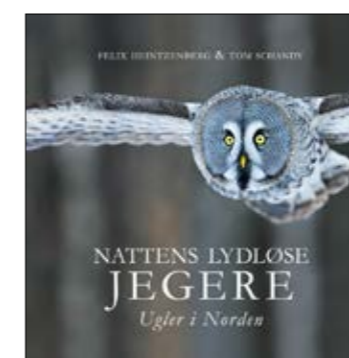
Den gjennomillustrerte boken bringer oss tett på fuglene og forteller på inspirerende vis hvordan du best kan skape en fuglevennlig uteplass. Den sjarmerende praktboken blir årets gave til alle fugleelskere!

NY BOK - Pris kr 349

Nattens lydløse jegere - Ugler i Norden

En ny praktbok med alle ugle som lever i Norden. Boka er gjennomillustrert med mengder av flotte av alle artene i ulike miljø. Boka er laget av de prisbelønte naturfotografene Felix Heintzberg og Tom Schandy. En aktuell gavebok til jul...

NY BOK - Pris kr 398

Stor kikkertbutikk på nett

Nikon Monarch 7 - Kvalitetsmodell

Monarch 7 har ED-glass med optisk høy kvalitet og et spesielt stort synsfelt.

Monarch 7 8x42 - kr 4490
Monarch 7 10x42 - kr 4990

Monarch 5 er litt rimeligere!
Monarch 5 8x42 - kr 2699
Monarch 5 10x42 - kr 3090

Med ett 10-steps gråfilter kunde den här bilden tas med en slutartid på 1 s trots starkt dagsljus

Filter

Behövs filter numera eller kan man göra allt i bildbehandlingen? Här ska vi titta närmare på vilka filter man faktiskt kan ha användning av och hur man ersätter ett med bildbehandling

På den analoga tiden var filter mycket vanliga och ibland nödvändiga. Numera med digital fotografering och bildbehandling är det få filter som behövs.

Vi börjar med det klassiska UV-filtret. Förr var filmerna känsliga för UV-ljus som kunde ge överexponering och disiga landskapsbilder. Lösningen var då ett filter som spärrar UV-ljus, i princip vanligt fönsterglas. Med bättre antireflexbehandling av objektiven och filmer med inbyggt UV-spärrskikt försvann behovet men filtren levde kvar. Kanske för att fotohandlarna ville sälja mer? Det fanns även skylightfilter som hade samma funktion men gav lite

varmare bilder som de flesta gillade. Med digitalkamerorna finns inget av dessa behov. Glaset framför bildsensorn tar effektivt bort UV-ljus och numera kan vi ju enkelt med vitbalansen få den färgton vi vill ha.

Många hävdar fortfarande att man måste använda UV-filter men då som mekaniskt skydd för objektivet. Tester visar dock att objektiven är betydligt tåligare än filtren. Ofta har filtren även sämre antireflexbehandling så att alltid ha UV-filter på kanske inte är så bra. Vid speciella situationer, t ex vid kusten när det blåser saltstänk, kan det dock vara motiverat.

Nästa filter är polarisationsfiltret. Det tar bort reflexer på ett sätt som inte kan göras i Photoshop. För reflektioner i vattenytter och andra våta ytor blir effekten blir som störst om man fotograferar ytan i ca 35 graders vinkel. En blå himmel blir djupare blå med polarisationsfilter och här blir effekten som störst i 90 grader mot solen. I vinklarna 0 och 180 grader får man ingen effekt alls. Det här gör att himlen lätt blir onaturligt ojämn om man använder polarisationsfilter på en kraftig vidvinkel. Det finns två typer av polarisationsfilter, linjära och cirkulära. De ger samma effekt men den cirkulära typen behövs till spegelreflexkameror för att inte ljusmätaren ska bli lurad. Ett polarisationsfilter dämpar ljuset mellan ett och två steg.

Det helgrå filtret, ND-filtret, ger i sig självt ingen effekt på bilden. Vitsen är att det dämpar ljuset så att man kan använda större bländaröppningar eller framförallt längre slutartider. Lagom styrka kan vara tre steg som även kallas

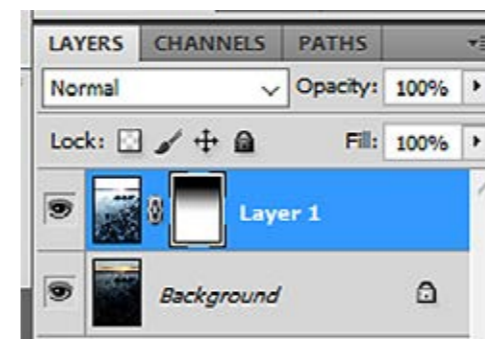
8x eller ND 0.9. Det finns gråfilter som dämpar upp till tio steg. Med ett sådant kan man använda slutartider på flera sekunder även i starkt dagsljus. Variabla gråfilter är praktiska men de flesta ger oönskade färgstick.

En variant på gråfiltret är det avtonade gråfiltret. Här är syftet inte att dämpa ljuset för att få längre slutartider utan att jämna ut ljuset i bilden. Det klassiska användningsområdet är att dämpa den ljusa himlen för att kunna exponera efter marken utan att himlen blir för ljus. Utan filter riskerar man antingen att himlen blir utfränt eller att marken blir alldeles för mörk. Avtonande gråfilter är fyrkantiga och används i en filterhållare där man kan flytta filtret i höjdlid för att välja var övergången ska vara. Filtren finns med ett, två eller tre stegs dämpning med mjuk eller hård övergång. Det finns en del nackdelar med avtonade gråfilter. Nästan alla ger någon form av färgstick. Sedan är det väldigt svårt att se i sökaren var övergången är för att positionera filtret rätt. De dämpar även över hela bildbredden vilket gör att t ex stenar eller grenar som sticker upp mot den ljusa himlen blir onaturligt nedmörkade.

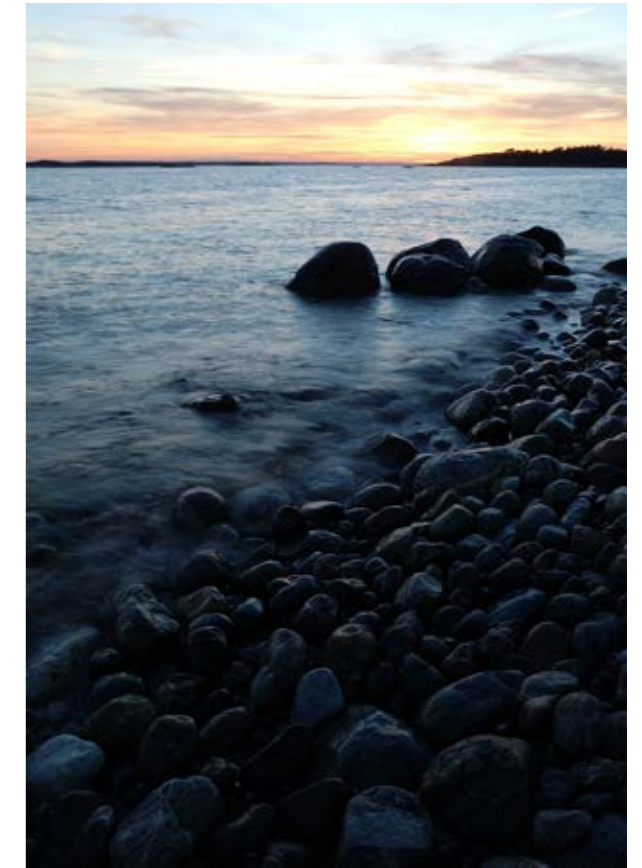
Som tur är finns alternativ till det avtonade gråfiltret. Det är lätt att göra samma sak i bildbehandlingen. I Photoshop kan man använda en avtonad lagermask mellan två varianter på bilden med olika ljushet. Det är mycket lättare att justera övergången i lagermasken än att använda ett avtonat gråfilter. Blir man inte nöjd är det ju bara att göra om. Hur får man då fram de två varianterna med olika ljushet? Jo, det finns två metoder. Bäst resultat får man om man tar två bilder med olika exponering, t ex en efter himlen och en efter marken. Det här kräver dock stadigt stativ och stillastående motiv. Nästa metod är att fotografera i RAW och sedan i framkallningen ta fram två bilder, en ljusare och mörkare. Den stora fördelen är man utgår från en enda exponering. Nackdelen är att man inte kan få så stor skillnad mellan bilderna och att brus eller färgstick kan uppstå om man tar i för mycket.

Gör så här:

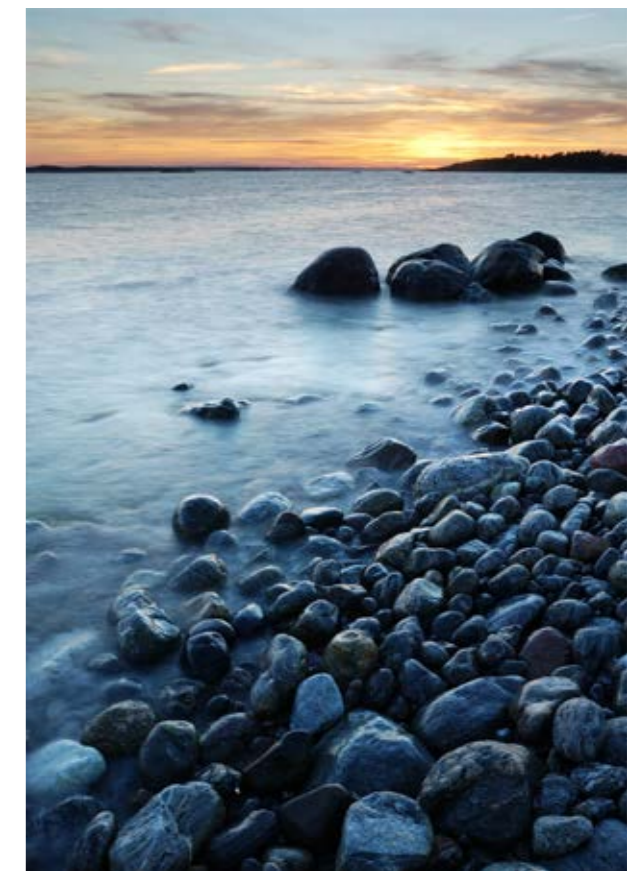
1. Öppna båda bilderna i Photoshop
2. Ta den ljusa bilden, markera hela och kopiera
3. Gå till den mörka bilden och kopiera in den ljusa som ett nytt lager
4. Lägg till en lagermask och markera den
5. Välj verktyget Gradient Tool
6. Peka i bilden där avtoningen ska börja, klicka och håll kvar, dra rakt upp till där avtoningen ska sluta. Blir det inte bra så gör om. Om det behövs så finjustera masken.
7. Slå ihop lagren – klart!

En mörk och en ljus bild i olika lager samt en avtonad lagermask i Photoshop.

Här ställdes exponeringen in som en kompromiss mellan den ljusa himlen och den mörkare marken vilket inte blev så bra.

Resultatet av att använda en avtonad lagermask

Tekst og foto
Olle Bjernulf
olle@naturfotokurs.se

Lett, billig og bra,

- for godt til å være sant?

De fleste naturfotografer er opptatt av optikk. Særlig teleoptikk vurderer vi opp og ned, fordeler og ulemper. Kanskje kommer det noe nytt som er billigere, bedre og lettere. Det gjør det sjelden. I alle fall ikke i den kombinasjonen. Men

Nikon har det siste året kommet med to objektiver som kanskje kan oppfylle disse ønskene. En 300 mm f/4 som ikke veier mer enn 750 gram og en 200-500/5,6 som bare veier litt over 2 kg og som hold dere fast: ikke koster

vi kan alltid håpe at billigere og lettere ikke alltid betyr vesentlig dårligere. Kanskje det fins noe teleoptikk som er bra nok og som ikke ødelegger ryggen eller ekteskapet.

Tekst og foto
Pål Brenne
naturfotografen@biofoto.no

Den nye AFS 300/4 E PF IF-ED VR (puh!) med 1,4 telekonverter fungerer bra til insektsfotografering.

mer enn drøye 15 tusen. Spesifikasjonene man kan lese seg til virker bare for godt til å være sant. Kan det være mulig at objektiver som er så små, lette og billige kan levere godt nok resultat for en entusiastisk naturfotograf? Dette ville jeg finne ut av.

En telefon til Arnt Ove i Stavanger, og et par dager senere pakket jeg, litt skeptisk og avventende opp 300 mm'ern. Det var rene sjokket. Så liten, så lett! Jeg kan jo ha den i lomma! Riktignok en stor lomme, men det har man jo. Men så lett, da blir det kanskje svært vanskelig å holde den stødig nok for skarpe bilder... Hmm.

200-500 åpenbarte seg litt senere. Den kom med posten fra Stjørdal. Å kalle den liten kan jeg nok ikke gjøre, størrelsen kan man imponere de fleste turgåere ganske bra med., men vekten: Vekten er om ikke fjærlett, så betydelig lettere enn de teleobjektivene jeg pleier å drasse med meg. Inntrykket var heller ikke at det bare var noe plastikk ræl. Objektivet virket solid bygget. Det så faktisk ut som det kan brukes uten å måtte være overforsiktig. Veldig lovende. Til og med stativfestet så bra ut. Det er som et middels stort under, tatt Nikons historikk de siste 20 årene i betraktning.

Så gjaldt det å komme i gang med praktisk bruk.

AFS 300/4 E PF IF-ED VR

Jeg var mest gira på 300 mm-objektivet. Tenk å ha med en tele som verken tar plass eller tynger ned sekken. Det er som en drøm. Jeg ruslet ned til min hundremeterskog og ville prøve ut hvordan den fungerte som et kvasi-makro-objektiv, altså ta bilder av sommerfugler etc. Da er makroen min litt for kort, jeg skremmer bort skapningene og bakgrunnene blir også lett forstyrrende. Nærbilder med min 400/2,8 er heller ikke helt enkelt. Nærgrensen er ikke spesielt nær, mellomringer bedrer det ikke veldig mye og det er ganske tungvint å bruke. Men hva med en lett 300?

Nærgrensen er fortsatt for langt vekk, men med en forsatslinse type Canon 500D med 77mm filterring var jeg plutselig innenfor et bra arbeidsområde. Alle autofunksjoner fungerer med unntak av at fokusområdet blir begrenset til 40 -80 cm. Det er ikke rare greiene, men forstørrelsen blir omtrent 1:1 og det er jo ganske bra. Men vanskelig både med og uten VR, skarpheten ble først brukbar ved blender 11, så dette fungerer vel egentlig bare som en nødløsning. Dermed tok jeg fram min TC 14e, den gir meg 420 mm med samme nærgrense som objektivet uten telekonverter. Betydelig lenger arbeidsavstand, hele 1,4 m, men det var ganske ideelt for disse insektene. Skarpheten er ikke like god som med objektivet uten konverter, men jeg syns det ble skarpt nok. Dette var virkelig en kombinasjon jeg kunne tenkt meg å bruke ofte.

300 mm er liten og lett å ha med på tur.

Med 300 mm og Canon 500D nærforsatslinse får du tilnærmet 1:1 makro med ca 40 cm avstand, men skarpheten er ikke helt topp. D810, 1/250s, f/8, iso 4000.

Det morsomme med hundremeterskogen «min» er at det fins noen litt større dyr der også, og på kveldstid dukker de som oftest opp. Så rett etterpå bød anledningen seg til å fotografere bever med 300 mm + 1,4 konverter. Det var også en fornøyelse. Så lett å håndtere, det koster ingenting å gå rundt med dette objektivet, lett å posisjonere seg, vr'en funker skikkelig bra. Nei, dette var moro. Tydeligvis ikke noe problem med at den var for lett. Ettersom jeg hadde med min 400 i sekken, tok jeg etter en stund den fram for å sjekke om det var noen forskjell. Og, - ja det var det. Den var tyngre og større, men det var moro

Fra venstre 70-200/2,8, 200-500/5,6 og den nye 300/4.

300'en er ganske god med følefokus og takler motlys forbløffende bra. Nikon D4s 1/400 s. f/4, iso 800, utsnitt.

Nikons 400/2,8 er nok skarpere, men på små forstørrelser, tror jeg ikke det syns. Nikon D4s, 400mm, 1/100 s. f/4, iso 2800.

Bokeh'en er god. D4s, 500 mm, 1/500, f/5,6, iso 900.

Virkningen av større blender er tydelig. Nikon D4s, 400/2,8 1/1250s, f/2,8, iso 125. Bildet er litt beskåret for å få tilnærmet likt utsnitt.

med den også. Det var nesten så jeg følte jeg ble litt lurt av vekten på 300, en. 400'en gir en betydelig lysere søker. 4 ganger så mye lys i søkeren er ikke å kimse av når øynene begynner å bære preg av alderen. Og skarpheten, ja den er også fullstendig overlegen. Men om jeg ikke hadde hatt 400'en å sammenligne med, ville jeg vært veldig fornøyd. Jeg er faktisk godt fornøyd med bildene tatt med 300 og 1,4 konverter. Saken er bare den at 400'en er overdreven skarp. Så når du først har den....

Etter en del ulike «fotorunder» med 300 mm, må jeg si at den er et lite funn. Den er veldig skarp. Kontrast og bokeh er bra, og størrelsen og vekten gjør den veldig ønskelig for mitt vedkommende.

Jeg har sammenlignet den med den nye 200-500, og det er selvsagt to helt ulike objektiver, men på samme brennvidde er 300 synlig skarpere, og med TC 14E III er den like skarp

som zoomen på samme blender. Litt dårligere i hjørnene riktignok, og myser jeg intens på bildene side om side så er den litt skarpere i midten enn hva zoomen er. Det er etter min mening svært imponerende, for som jeg kommer til, 200-500 er et meget godt objektiv. Den eneste skuffelsen med 300'en var høylys utenfor fokus. Istedenfor sirkelrunde reflekser var høylysene gjengitt som smale katteøyne. Det likte jeg ikke, men noe må det jo være.

AFS 200-500/5,6 E ED VR

Dette brennvidde-området er meget anvendelig for mange av oss. Å sitte i kamuflasje og kunne plukke detaljer eller fotografere en fugl i portrett, for så på et øyeblikk zoomer ut for å få med action mellom flere dyr eller fugler, det kan man bare gjøre med en zoom av et visst omfang. 200-500 er ganske

ideelt mange plasser. Med denne lave vekten gjør objektivet seg også godt på turer, f. eks i fjellet for å fotografere moskus eller reinsdyr. Du kan fotografere dyr i miljø og tilnærmet portrett med samme objektiv på frihånd, hvis objektivet leverer.

Og leverer gjør det. Jeg er imponert over skarpheten, på alle brennvidder og på full åpning! Jeg syns ikke det har vært nødvendig å blende ned i det hele tatt. Det er overraskende skarpt, og for meg absolutt skarpt nok. Enda mer imponert ble jeg over bokeh'en. Jeg har prøvd litt ulike zoomer de siste åra, nettopp for å prøve å finne et objektiv som er lett å ta med og som kan dekke mange fotografiske situasjoner. Men jeg har aldri likt hvordan områdene utenfor fokus har blitt gjengitt. Dette objektivet er annerledes. Bokeh'en er myk, uten harde kanter. Dette er så langt den beste telezoomen jeg har

prøvd mht til dette. Nå kan den selvsagt ikke sammenlignes med optikk som har høyere lysstyrke. Det er en stor forskjell på hvordan bakgrunnen blir med en 200/2 og zoomen på 200/5,6, eller en 400/2,8 og denne zoomen på 400/5,6. Mange mener at med de gode høy-iso egenskaper dagens kameraer har, trenger man ikke så lyssterk optikk lenger, men forskjellen i skarphetsdybde og isolasjonsvirkning er akkurat like stor uavhengig av iso. Etter min mening er denne forskjellen så viktig for bilde kvaliteten at det er verdt både penger og ulempe med størrelse og vekt! Spørsmålet er hvor mye penger og hvor mye vekt. Men når brennvidden blir 500 mm, er bakgrunnen såpass langt ute av fokus at forskjellen på blender 4 og 5,6 som oftest blir ubetydelig for hvordan bakgrunnen gjengis.

Jeg har løpt rundt i skogen med dette objektivet, prøvd

Nikon 300/4 E etc, med TC 14E, og D4s, 1/125s, f/5,6, iso 7200.

Trær og løv 15 meter bak reinsdyret fremstår som mykt og avrundet, - men ikke like mykt som med 400/2,8 på bildet over. Nikon D4s, 200-500/5,6 på 460mm 1/800s, f/5,6, iso 560.

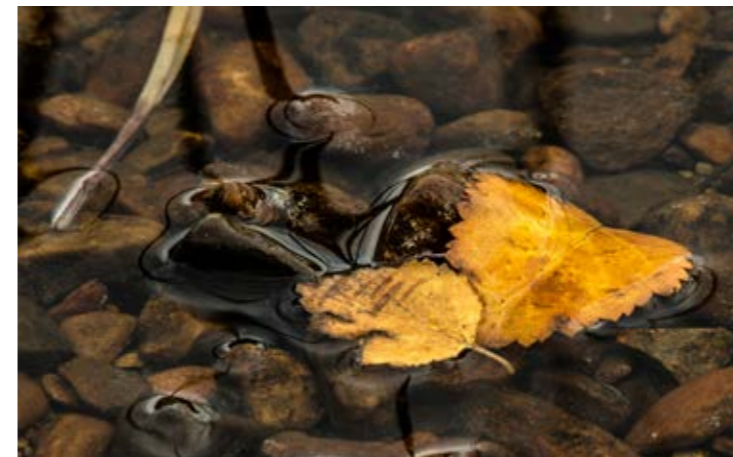

Å følge et større dyr er ikke noe problem, D4s, 260mm, 1/40s, f/6,3, iso 160

Følgfokus med D810 og 200-500 er merkbart dårligere enn med D4s. Av 13 bilder av denne svanen var bare fire i fokus. D810, 380mm, 1/400s, f/5,6, iso 64

Type nærbilde fungerer bra med 200-500'en, selv på frihånd. D4s på 500mm, 1/80s, f/11, iso 280, utsnitt.

D810, 500mm, 1/125s, f/5,6, iso 180, frihånd.

meg på nærbilder av insekter, fugler i flukt, dyr i sprang og landskapsbilder. For en som for første gang tar en telezoom i bruk eller aldri har brukt en tung tele, vil nok dette objektivet fortone seg som stort og tungt. Men for mange av oss som har drasset rundt på 600 mm'ere og 400 mm'ere, er dette svært lett og en ren nytelse å ta med.

Stillestående motiver fotograferes lekende lett på frihånd og resultatet blir bra. VR funksjonen er fantastisk bra. Det var ikke vanskelig å få skarpe bilder helt ned i 1/20 s. Bevegelige motiv er vanskeligere. Jeg har brukt objektivet mest med en Nikon D810 og litt med D4s. Men med begge

kamera syns jeg objektivet responderer sent. Det tar en god del lenger tid å finne fokus med dette objektivet enn med de dyrere teleobjektivene. Når først fokus er oppnådd, følger den brukbart hvis hastigheten ikke er høy, men autofokus er nok den svakeste egenskapen med dette objektivet sammenlignet med Nikons andre (dyrere) teler. 300'en opplevdes raskere enn zoomen. Det mest irriterende med objektivet er at du ikke kan zoome uten å skifte grep med hånden. Ringen er for fast og har veldig lang omdreining. Det innebærer at det er svært vanskelig å følge en bevegelig motiv samtidig som du zoomer på frihånd. Synd å måtte ty til stativ pga dette når alt annet er

perfekt for frihåndsbruk!

Motlysegenskapene har jeg ikke fått undersøkt nøye, inntrykket er at det er akseptabelt, men ikke på samme nivå som dyrere optikk.

Skarphetstest

Denne gangen droppet jeg en kontrollert skarphetstest i stua. På korte avstander (dvs under 10-15 m), er min erfaring at det nesten er umulig å se forskjell på ulike teleobjektiver. Det er på lengre avstander forskjellene blir synlige. Planen var å gjøre en grundig test på 100 og 500 m avstand før jeg sendte

objektivene tilbake, men så kom tåka. De siste ukene har vi vært velsignet med tjukke tåke hver eneste dag, og det har ikke vært mulig å gjennomføre noen meningsfylt test. Likevel utaler jeg meg om skarphet, basert på noen sammenligninger gjort med stativ og snorutløser før tåka kom og på praktisk bruk under ulike forhold. Min (subjektive) konklusjon er at skarphet er det du minst bør bekymre deg for mht til disse objektivene. De er mer enn bra nok for alt jeg kan tenke meg av bruk.

Takk til Stavanger foto og Stjørdal foto for lån av objektiver.

I tåke (og andre «rene» flater) kan vignettering bli svært plagsomt med mange objektiver. Dette er ikke det verste objektivet jeg har brukt, men jeg måtte ty til ganske mye etterbehandling for å få bort en meget sjenerende vignettering i dette bildet. Kanskje bedrer det seg når lighroom får lagt inn objektivet i sin database. Denne er etterbehandlet i NX2. Nikon D4s, 500mm, 1/500s, f/5,6, iso 100.

Å plukke landskapsutsnitt er noe 200-500 er meget godt egnet til. Det er skarpt, kontrastrikt og du kan gjøre det meste på frihånd pga veldig god VR. Nikon D4s, 200mm, 1/800s, f/7,1, iso180

«Kongen» på besøk!

Det er ikke så veldig rådyr(t) å ha kongen på besøk, men den setter din tålmodighet på prøve, noe vi fort fant ut

Med en pisseflaske hver, mat, drikke og full-ladet kamera, kunne vi holde ut i noen dager sammen i fotoskjulet. Øystein og jeg satte oss i bilen, kjørte fra Gjøvik med et stort håp og et smil om munnen. Vi satte nesen mot Hallingdal, nærmere bestemt Nesbyen hvor vi skulle møte Tore, ørnemannen i Hallingdal som har hatt samme ørnepar på åte i syv år. Våre tidligere turer sammen har kun vært suksess, så vi hadde høye forventinger. Trugene blir satt på og vi begynte ferden nedover mot fotoskjulet. 500 meter før vi kom fram til skjulet, slukket vi alle hodelykter og prøvde så godt som mulig å liste oss inn i skjulet så ørnene som satt på nattekvisten rundt skjulet ikke ble skremt. Jeg huket av meg trugene og festet det trafikkdrepte rådyret som vi fikk av viltneimnda. Nå skulle det bli etegilde i to dager!

Komfort

Varmen ble satt på i det øyeblikket vi kom oss inn, og alt ble pakket ut, madrassene tok vi ned fra veggen, og vi rigget opp alt fotoutstyret. Gradestokken viste 22,5 grader

pluss, og vi krøp ned i soveposene. Brått våkner vi blå på nesetippen av kulde og fyrer opp gassovnen igjen kl. fem om morgenen, øynene våre er som tente lys mens vi venter på kongen. Det mest spennende som skjedde den morgenen var da vi begge fylte pissekannene våre på fire liter, og ikke kunne gå ut og tømme dem. Ørna var fremdeles fraværende, og morgen gikk til ettermiddag. Ikke en eneste ørn i luften, hva hadde vi gjort galt? Timene gikk og ingen ørn hadde blitt fristet til å lande på rådyret. Vi fortsatte å fortelle skrøner, og ettermiddag ble til natt. Natt ble til morgen og vi hadde virkelig trua på at denne dagen skulle bli dagen hvor ørna landet! Kl. 11.15 vekker Øystein meg med store øyne som lyser at NÅ ER ØRNA HER! Jeg kunne føle energien fylle hele det lille skjulet. Ørna var svært skeptisk og tok til vingene kun få minutter etter at han hadde landet. Ingen bilder ble det...

Skulle dette bli vår første bomtur uten noe som helst av bilder og film? Men lykken snudde fort da kongen nok en gang landet på åtet, kun en liten time etter første gang. Vi satt musestille og turde knapt puste, dette skulle vi ikke

Tekst og foto: Even Hønsen Agerup

ødelegge, og lot ham få begynne å spise på åtet. Ett og ett bilde ble til ti-tals, og ørna var like fort borte som da han landet.

Full

Ettermiddag kom og nok en gang ble pisseflaskene fulle, førti ørnebilder på to dager var bedre enn ikke noe, men vi jublet ikke helt. Vi tenkte oss nøye om og ble en dag ekstra. Kunne bare ikke gi oss nå med under hundre bilder av ørna på så mange timer. Minutter blir til timer og timer blir til dager og vi begynte å kjenne på humøret og formen at vi rett og slett ble slitne av å sitte inni den bua i to dager, hvordan skulle dag tre bli hvis vi ikke fikk ned ørna igjen?

Stor fristelse

Atter en gang våkner vi blå på nesetippen, og vi måtte ty til gassovnen, gradestokken viste etter hvert pluss 18 og vi skrur av ovnen. Satte oss stille ned og ventet tålmodig, det begynte å snø og tåka kom oppover. Det er 50 meter sikt og i det ene øyeblikket sitter jeg med brødskiva med rekesalat

på, i det neste sitter ørna på åtet og ser rett inn i skjulet. Nå kom ordet "musestille" virkelig til sin rett. Uten å røre kamera sitter vi i nesten ti minutter, det var en hard prøve, men det var det som skulle til. Nå satt kongen og spiste på rådyret, vi satt med hver vår brødskrive og kunne juble inni oss med flotte ørnebilder og flere heftige opplevelser med kongeørna på 18 meters hold, tross de 72 timene vi hadde ventet på dette øyeblikket...

OM ØRN

I 2003 var bestanden anslått til 850-1 200 hekkende par i landet. Kongeørna har en kroppslengde på 80 - 95 cm og et vingespenn på 190 - 225 cm. Hannen er mindre enn hunnen, og veier 2,8 til 4,5 kg. Klørne er i overkant av 5 cm lange (gjelder indre og bakre klo). I stup kan kongeørna oppnå en hastighet på ca. 150 km/t (fra Rovdata.no og Wikipedia.no).

Blåtur med styret

Foto: Silje Mari Karlsen

Helgen 18-20 september var det duket for styremøte i Biofoto arrangert av Ola Arnfinn. En real blåtur.

Tekst: Silje Mari Karlsen

Leiv Arne tok kjøreturen opp fra Marnardal, mens Silje-Mari og Ola Arnfinn kom sørover med fly og leiebil på fredag.

Vi skulle treffes med steinbruddet, men med «gode» lokale kunnskaper parkerte Leiv Arne to mi-nutt fra riktig steinbrudd.

Planen for kvelden var å bli guidet litt rundt av lokalkjente Ola Arnfinn. Vi startet på Sæterfjellet, der vi gikk rundt i noen timer i sur vind og kaldt regn i

noen timer.

Sammen med noen minutters pause på en benk ved en hyttevegg, ble denne turen til en sann fornøyelse, selv om dyrene hadde funnet en bedre plass å tilbringe denne ettermiddagen.

Dagens fotoøkt ble avslutta med et fantastisk skue ut over Oppdal med regnbue, høstfarger og tåke før turen gikk videre til Loes-Sætra.

Nydelig plass, med fantastisk utsikt og bakken full

av høstfarger. Plass nesten uten dekning på mobilen, ingen strøm eller innlagt vann. Kunne ikke vært mye bedre enn det, når vi skulle bruke store deler av lørdagen til å snakke om biofoto og fordele oppgaver.

Før den tid fikk vi laget oss et bedre måltid, spekemat, deriblandt lokalprodusert hjortepølse med blåbær i. Den må smakes! Det nærma seg natta, og da kom også Leif Otto. Vi var da fulltallige for denne helgen og fant fram til sengene, for noen timers søvn.

Klokka ringer, den har bikka 06.00, vi har ei ganske bleik rådyrgeit i tankene.

Nesten alle våkna av ringeklokka, og vi ble klare for å sjekke aktiviteten denne tidlige morgen. Det eneste som var synlig for oss var hvite kuer, det ble en real bomtur. Uansett en fin start på dagen.

Vi endte opp tilbake på sætra, inntok en herlig frokost, før vi starta med flere timers gjennomgang av saker. Midt på dagen måtte vi ha et lite avbrekk, ihuga fotografer som vi er.

Vi starta speidingen etter denne hvite geita som skal være i området. Det tok ikke lange tida før de to foran i bilen fikk øye på henne. Turens største høydepunkt var et faktum, da vi alle fire fikk bilder av denne skapningen, albino rådyret med to kje, og vi var igjen klare for en ny økt med møte.

Etter møtet tok vi turen til en plass der ikke alle lista seg ut på kanten, stup på rundt 250meter. Plassen er bedre kjent som Hælberget. Det som er spesielt her, er at på andre siden av dalen lå det en sæter, ufremkommelig.

Den eneste utveien for å komme over dit var noen vaiere og en trekasse som de ble dratt over med.

Ola Arnfinn hadde en fin historie om denne kassen og en veterinær som skulle over for å hjelpe til med kalvingen. Fra sætra måtte de dra kassen over dalen. Sent på kvelden da han skulle hjem, hadde mørket hadde senka seg og han fikk med seg en lommelykt. Avtalen var at når han var over skulle han blinke med lommelykta. Da han var midt over, på det høyeste, fant han ut at han måtte prøve lommelykta!, Da stoppet de å dra, og der ble han sittende til det ble lyst neste dag!. I en kasse 250meter over bunnen med 20-30cm høye kanter.

Dette er en plass å besøke, for å se hvordan folk har bodd og undre seg hvorfor de en gang slo seg ned på en slik plass.

Kvelden kom, vi var alle fire fornøyde med resultatene fra møtet, oppgaver var delt ut til alle sty-remedlemmene og vi inntok et siste måltid før de litt for små sengene venta på at vi skulle hvile litt før kjøreturen bar hjemover på søndagen.

Foto: Silje Mari Karlsen

Foto: Leif Otto Listhaug

Foto: Leif Otto Listhaug

Foto: Leiv Arne Åkset

Foto: Carsten Egevang, Danmark

Foto: Tom Schandy, Norge

Norsk Naturfoto- Festival 2016

Her kommer en liten stemningsrapport angående neste års store naturfoto begivenhet 11.-13. mars i Ski.

Etter suksessfulle utgaver av Norsk NaturfotoFestival i 2014 og 2015 er forventningene til fremtidige festivaler store og vi har virkelig noe å leve opp til.

Vi har satsset høyt og lykkes, takket være god planlegging og den uvurderlige innsatsen til mange frivillige som har bidratt med alt fra profesjonell prosjektledelse til å stå vakt på utstillinger. Det har vært mange blide ansikter å se på festivalen, og mange har knyttet kontakter med likesinnede de bare hadde lest og hørt om gjennom sosiale medier.

Foredragene i Rådhuseteateret har vært fantastiske og tilbakemeldinger vi har fått er at det vil være vanskelig å toppe dette på fremtidige festivaler.

Vår programkomite er nå nesten ferdig med programmet. Det er bare å begynne å glede seg. Programmet blir minst like bra som i de første 2 årene! Vi har nådd vårt mål med å invitere ledende norske og utenlandske fotografer til et vidtspennende program med forelesninger, utstillinger, konkurranser og andre aktiviteter. I 2016 vil vi ha forelesere fra alle de fem nordiske landene, i tillegg til folk fra Italia, England og Nederland

Vi har store mål. Norsk NaturfotoFestival SKAL skille seg ut fra alle andre naturfotofestivaler ved at den i mye sterkere grad fokuserer på stor bredde i det fotografiske uttrykket. All fotografi

som omfatter natur er aktuell, og vi søker derfor å ha god dekning av kunstfotografi og eksperimentell fotografi. Dessuten har vi innlemmet natur og dokumentarfilm i programmet, det er vi alene om.

Neste år vil alle visningene skje i storsalen i Ski kino som ligger i samme bygg som festivalhotellet. Vi har leid kinoen for 3 dager. Her er det plass til 400 personer og vi kan også i 2016 garantere spektakulære visninger fra noen av verdens beste innen naturfoto relaterte uttrykk. Vi har knyttet til oss de beste teknikerne innen AV, lyd og lys og vi har det aller beste visningsutstyret med en fantastisk projektor. Å se krystallklare naturbilder og video på 10 meters bredde i en intim kinosal er opplevelse i seg selv.

Det blir noe endringer når det gjelder utstillingene ettersom noen av lokalene skal moderniseres og ikke er tilgjengelige. Slik det ser ut idag vil Biofoto få plass til sin utstilling i Ski kino og dermed være i sentrum av begivenhetene under hele festivalen. Utstillingene ellers vil bli å finne på Thon Hotel og noen andre gallerier i Ski. Vi jobber også med å få til en utendørsutstilling.

Thon Hotel i Ski blir vårt festivalhotell med festivalkontor og overnatting for gjester og foredragsholdere. Som i 2015 har vi leid hele hotellet inkludert alle møterom, mesanin og saler. Her blir det utstillinger og fotomesse.

Thon hotell er knyttet sammen med Ski storsenter. Besøkende på storsenteret vil ikke unngå å få med seg at det er en stor Naturfotofestival i byen. Informasjon og naturbilder / video vil rulle og gå på store og små digitale skjermer rundt på senteret. Vi må bare sørge for å skilte veien godt med spennende bilder som leder besøkende til Thon hotell og Follo salen hvor foto messen arrangeres. Her får forhandlere, reiseoperatører, foreninger, friluftsansjoner, Biofoto og andre som vil ha utstillingsstand på messa vist seg frem til et stort publikum.

Vi håper og tror vi også neste år får med oss mange

engasjerte og positive frivillige. Det er helt avgjørende for å kunne gjennomføre en vellykket festival. Publikum og foredragsholdere har vært mektig imponert over hva vi har fått i stand og planen vår er at vi skal forsette å overraske og begeistre.

Vi gleder oss allerede til helgen 11.-13. mars 2016 og ser frem til å se mange av dere på festivalen. Billettene er lagt ut og programmet finner dere på www.nnff.no

Tekst: Magnus Reneflot

Foto: Pål Hermansen, Norge

SIGMA

Les mer om Sigmas banebrytende serie - www.sigma-global.com/

FOTO: KRISTOFFER FLØTNES KRÅKSTAD, SCANDINAVIAN PHOTO

A Art

Sigma 24-35mm F2 DG HSM Art

Sigma skiller seg fra andre produsenter på to måter. De lager en del objektiver som både er bedre og billigere enn kameraprodusentenes egne, og de lager noen objektiver som ingen andre kan tilby. Dette er et slikt objektiv. Det har ikke et stort zoom-område, men er svært anvendelig for landskapsfotografen som vil kunne variere brennvidden og leke med perspektiver, uten å ofre lysstyrke og oppløsning.

Også denne gangen har Sigma puttet inn det de har av avansert glass, eksotiske belegg og banebrytende teknologi. Blant annet er objektivet utstyrt med hele 7 SLD-glass.

24-35mm f/2.0 er naturligvis utstyrt med en rask og lydløs HSM fokusmotor, som også lar deg manuelt overstyre autofokusen hvis du skulle trenge det.

Objektivet har 18 linseelementer i 13 grupper. Filterfatningen er på 82 millimeter og vekt 940 gram.

Leveres med objektivveske og solblender. Fatning til Nikon eller Canon.

► **Scandinavian Photo**
FOTOVIDEO ENTUSIASTENE

Møllergata 4, 0179 Oslo, Tlf: 21 65 98 40, www.scandinavianphoto.no

Visste du dette om –

Røsslyng – Calluna vulgaris

Tekst og foto: Ann Forberg

Calluna betyr å feie eller å forskjønne – begge deler stemmer med bruken «etter gamalt». Buketter av røsslyng ble bundet sammen i store kvaster som ble festet på et kosterkaft og brukt til å feie trammen med. Stilkene er seige og tåler en solid omgang "juling". Vulgaris betyr alminnelig, vanlig.

Andre norske navn på den, er bustelyng, hestelyng, bulyng, røssbærløng. Røss henger sammen med et gammelt ord for hest, røsslyng ble bl.a. brukt som tilskudd til vinterføret til hester og kyr. På islandsk heter den da også *beitilyng* – antagelig med samme bakgrunn. På svensk heter den *höstljung*, på dansk *hedelyng*, på engelsk er ett av navnene *broom heather* – her kommer feiekosten inn nok en gang.

Røsslyngen har også hatt en viss medisinsk bruk, selv om den ikke er en offisiell legeplante. Uttrekk sies å virke antiseptisk, mildt beroligende, søvndyssende, astringerende (sammentrekkende), urindrivende, rensende på urinveiene og svakt svedtredrivende. Fra Telemark er det kjent at røsslyng er blitt brukt som et blodstillende middel, noe som kanskje kommer av overtroen at bjørnen sies å velte seg i lyngen når den er blitt såret.

I de senere år har man i skolemedisinen, særlig i Tyskland, begynt å bruke røsslyng mot revmatiske smerter, og dette har vært vellykket. Årsaken er antagelig at røsslyng inneholder et stoff som fjerner overflødig urinsyre i kroppen - overflod av urinsyre kan i enkelte tilfeller øke smertene hos revmatikere. Så helt på jordet var nok ikke de gamle kloke koner.

Røsslyng kan også brukes til plantefarging. Den gir – avhengig av når i sesongen du plukker den – en mellomrød,

gul eller gulbrun farge, hvis det ikke er noen andre tilsetninger.

Plukker du den for å sette på peishylla eller andre steder hjemme som et minne om flotte dager i fjellet – sett den i en tørr vase. Står den i vann, råtner den fort. Gi gjerne buketten en dusj hårlakk, da holder den seg enda lenger. På den annen side - «Tar man røsslyng inn i huset, kommer kjensfolk til å dø», lyder et gammelt ordtak. Jaja, jeg har nå tatt sjansen mange ganger og ikke sett noe til hva dette ordtaket truer med.

Røsslyng er kommuneblomst for Lindesnes kommune i Vest-Agder, Roan kommune i Sør-Trøndelag, Askvoll kommune i Sogn og Fjordane og Fitjar kommune i Hordaland. Røsslyng ble kåret til Norges nasjonalblomst av radioprogrammet Nitimen i 1976.

«60 CHICKS – WILD PICS»

BioFoto Norge, Sverige og Finland samarbeider om en felles utstilling. Utstillingen har som formål å løfte frem noen av våre kvinnelige naturfotografer. Motivvalg har vært fritt etter fotografens eget ønske

Foto: Lotta Lund, Sverige

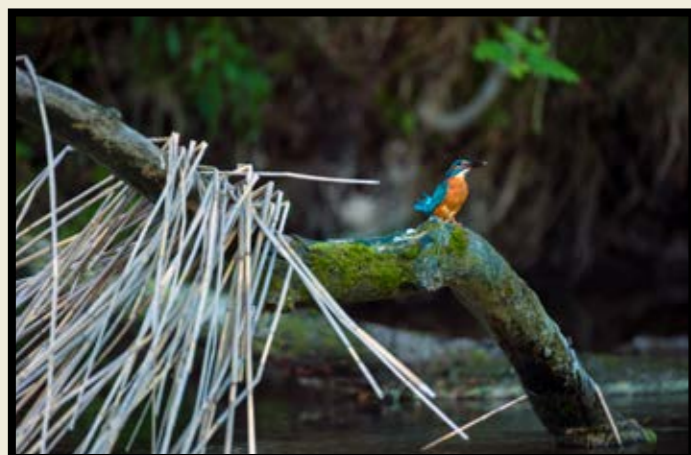

Foto: Heidi Holmlund, Finland

Utstillingen starter i Västerås i februar 2016, for så å flyttes til Norsk Naturfotofestival på Ski 11-13 mars og avsluttes i Finland sommeren -16.

60 kvinner vil få anledning til å vise frem et bilde hver. 20 kvinner fra hvert land. Bildene produseres på kapa og vil i utstillingen ha massive, sortmalte trerammer.

I Norge har utvelgelsen skjedd slik: 1 kvinne fra hvert av de 7 lokallagene våre med kvinner ble valgt først, etter loddtrekning. De øvrige 13 bildene er valgt etter loddtrekning blant alle interesserte uavhengig av lokallagstilhørighet.

Vi håper du kommer til Ski og besøker utstillingen på Thon Hotel, i tillegg til deltakelse på selve Festivalen!

Vi sees!

**Tekst: Heidi Mellingen,
leder BioFoto Østlandet**

Foto: Heidi Mellingen, Norge

NYTT FRA BIOFOTO SVERIGE

Det er mærkligt vad tiden går fort, det känns inte alls som att det gått ett helt år sen jag summerade BioFoto-året 2014 i denna spalt.

När det nu blivit dags att summera 2015, kan jag inte annat än att vara imponerad över alla aktiviteter som har genomförts under året. Inte bara över mängden, utan framförallt över bredden och kvaliteten! När jag som ordförande ser i backspegeln finns det, som sagt, en hel del att glädja sig åt. En lista på mina personliga höjdpunkter under 2015 ser ut ungefär så här utan rangordning:

- Den positiva medlemsutvecklingen i BioFoto Sverige. Det skulle inte förvåna mig om vi är över 400 medlemmar innan årets slut. Jag ser detta som ett kvitto på att vi gör rätt saker, när vi kan locka många naturfotografer att bli medlemmar i Sveriges största naturfotoförening.

- Tidningen Naturfotografen, och det faktum att det har publicerats så mycket svenskt material under året. Ett stort tack till alla lokalavdelningar och enskilda medlemmar för de fina artiklar och bilder som har producerats. Jag är helt säker på att redaktören fortsätter att ta in våra svenska bidrag om vi kan fortsätta med samma höga kvalitet som hittills.

- Lokalavdelning Väst. Mycket glädjande att lokalavdelningen under Jan-Olof Lantz ledning har fått igång en bra verksamhet med många engagerade medlemmar.

Självfallet finns det all anledning att glädjas och vara stolta över det som fungerar bra och utvecklas positivt. Man skall alltid fira sina framgångar! Men en bra och stark förening ser också till att vara medveten om sina mindre starka sidor och var det finns förbättringspotential. Som jag ser det kan vi bli ännu bättre inom följande områden:

- Få igång en stor och bred verksamhet i de lokalavdelningar där det idag inte händer så mycket.

- Utveckla hemsidan biofoto.se. Denna är, tillsammans med tidningen Naturfotografen och Nyhetsbrev, föreningens viktigaste kommunikationskanal gentemot medlemmarna. Här finns en del idéer som styrelsen arbetar med, t.ex. ett förbättrat medlemsregister, bättre integration med de olika Facebook-grupper som redan finns, mm.

Nu är det tid att betala medlemsavgiften för 2016. Samma avgift som föregående år, 500 kr.

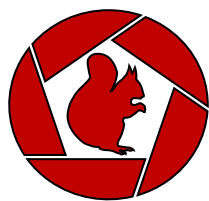
(Pensionär/student 400 kr, familjemedlemmar 100kr)

Min förhoppning är att alla nuvarande medlemmar skall tycka att BioFoto är värt att satsa på även 2016!

Slutligen vill jag än en gång passa på att uppmana till att besöka årsmötet i Skaraborg den 2-3 april 2016. Här har alla medlemmar chansen att göra sin röst hörd och fatta viktiga beslut om vägen framåt för BioFoto Sverige.

Hoppas vi ses igen 2016! Som alltid är alla arrangemang i Sverige öppna för samtliga BioFoto-medlemmar, inklusive våra norska och finska vänner.

Curt Leidig
ordförande, BioFoto Sverige

BioFoto

Forening for naturfotografer

Leder: Ola Arnfinn Loe
ola@biofoto.no
Tlf. 469 63 142

Nestleder: Anne -Lise Stangenes
anne-lises@biofoto.no
Tlf. 412 08 893

Sekretær: Silje Mari Karlsen
Silje@biofoto.no
Tlf. 971 50 680

Kasserer: Leif Otto Listhaug
leif@biofoto.no
Tlf. 91327514

Webansvarlig: Jonathan Björklund
jonathan@biofoto.no
Tlf. 413 43 547

Merkantil: Linda Bjørgan
Linda@biofoto.no
Tlf. 90631241

Varamedlemmer:
Heidi Mellingen, heidi@biofoto.no
Tlf. 93480678

Leiv Arne Åkset, Leiv@biofoto.no
Tlf. 91315673

Redaktør Naturfotografen:
Pål Brenne
naturfotografen@biofoto.no
Tlf. 412 04 646

Biofoto Sverige: Curt Leidig
curt@leidig.se
www.biofoto.se

HVEM ER BIOFOTO-MEDLEM I DITT DISTRIKT?

Vi tilbyr en service hvor du kan få en utskrift av medlemslisten for ditt distrikt. Kontakt sekretæren skriftlig og angi postnummerområdet du er interessert i.

HUSK KORREKT ADRESSE

Logg deg inn på vårt medlemsregister og gjør endringene direkte på din medlemskonto. Husk å legge inn telefonnummer også - da blir det enklere å formidle kontakt mellom medlemmene.

KONTINGENT

Ordinære medlemmer 500,-
Pensjonist (over 67 år)/ungdom under 18 år/
student (gyldig studiebevis) 300,-
familielemmer 100,-.

Ledere i lokalavdelinger

Sørlandet: Anne -Lise Stangenes
annelisestangenes@gmail.com
Tlf. 412 08 893
<http://biofotosorlandet.blogspot.com>

Rogaland: Kolbjørn Pedersen
kolpeder@broadpark.no
Tlf. 936 90 832

Hordaland: Anders Lundberg
anders.lundberg@uib.no
Tlf. 915 87 014

Midt-Norge: Einar Hugnes
einar.hugnes@combitel.no
Tlf. 990 49 508

Nordland: Tommy Andreassen
tommy@photoview.info
Tlf. 958 55 336

Troms: Håkon Langmo
hakon@biofoto.no
Tlf. 952 59 063

Indre Østland: styret
Styret@biofoto.no

Østlandet: Heidi Mellingen
heidi.mellingen@gmail.com
Tlf. 934 80 678

Kontingent Biofoto Sverige betales på svensk postgiro 1360935-9.

ORAKELTJENESTEN OG ANDRE HENVENDELSER

Orakeltelefonen ringer jevnt og trutt, og oraklet synes det er fint å bli vekket kl. 07 - men da bør spørsmålet være interessant! Mobiloraklet nås på tlf 906 00 390. Du kan også bruke vår epostadresse bio@foto.no.

INTERNETT

Du kontakter oss lett via internett
www.biofoto.no

ORD FRA REDAKTØREN

Redaktør Pål Brenne, foto Kai Jensen.

Kjære leser,

Det er snart jul. En av mange juletradisjoner i Norge er å takke, - takke for vennskap og takke for spesielle tjenester man har fått det siste året. Vi har mange grunner til å takke. Det er ikke dumt å ta seg tid til å tenke gjennom hva man har å takke for. Det kan endre perspektivet og gjøre godt på veldig mange måter.

I vår sammenheng, i BioFoto, har vi grunn til å takke mange mennesker som har bidratt til å gi oss gode opplevelser i det året vi snart legger bak oss. Listen over mennesker som kan takkes er veldig lang.

Jeg vil benytte anledningen her til særlig å takke dere som har skrevet artikler og vist bilder i Naturfotografen. Dere har begeistret, vekket ettertanke og inspirert. Dere har gitt impulser til å komme seg ut i naturen, ta vare på naturen og å fotografere på nye måter og nye steder. Lars Andreas Dybvik, Ivar Björdalsbakke, Magnar Børnes, Einar Hugnes, Ylva Sjøgren, Per Olof Gråd, Daniel Nordgren, Kolbjørn Pedersen, Olle Bjernulf, Dag Røttereng, Linda Bjørgan, Jørn Hagen, Anne-Lise Stangenes, Bjørn Rørslett, Geir Hansen, Curt Leidig, Kai Jensen, Arne Olsson, Elisabeth og Håkan Liljenberg, Gøran Gustafson, Lennart Johanson, Ola Karlsson, Jan-Åke Hillarp, Simon Johnsen, Lasse Dybdahl, Geir Ove Laberg, Ann Forberg, Oddmund Lunde, Jan Rabben, Arne K. Mala, Sveinung Klyve, Anders Lundberg, Jan Helge Fosså, Bente Klevenberg, Anne Lund Sjøstrand, Leiv Arne Åkset, Silje Mari Karlsen, Ola Arnfinn Loe, Aleksander Myklebust, Leif Bength, Jarl Gunnar Sandholm, Hinrich Bäsemann, Trond Østvang, Heidi Mellingen, Even Hønsen Agerup og Magnus Reneflot - tusen takk for det dere har gitt til foreningens medlemmer i 2015!

Flere av dere har skrevet mange ganger, - også før dette året. Jeg håper dere vil fortsette. Livet med kamera og naturinteresse er så mye bedre med dere enn uten!

Nå er det snart et nytt år, for bladets del betyr det

bokstavelig talt flere hundre nye blanke ark. Det skal bli spennende å se hva de fylles med. Jeg håper det blir en solid blanding fra nye og gamle artikkelforfattere, med kjente og ukjente fotografer og bilder som fortsetter å begeistre, utfordre og inspirere. Jeg tror vi alle ønsker oss en slik bredde. Det er vel det som gjør medlemskapet i BioFoto så verdifullt.

En velsignet jul og et godt nytt år til alle!

Pål

Rimfrost på Sørumsand, foto: Pål Brenne

NESTE NF

- nr 1 - i postkassa ca 2/3, frist for innlevering av stoff: 1/1.
- nr 2 - i postkassa ca 3/6, frist for innlevering av stoff: 20/3.
- nr 3 - i postkassa ca 14/9, frist for innlevering av stoff: 19/6.
- nr 4 - i postkassa ca 30/11, frist for innlevering av stoff: 1/10.

Om forsendelse, bildestørrelse m.m., se side 5.

STJØRDALFOTO

NATURFOTO

stjordalfoto.no

I AM THE NIKON D810

I AM NIKON PRO

Skreddersydde løsninger. Innbytte. Brukt

AQUATECH UNDERVANNSFOTO

Samme priser som på aquatech.net

- Undervannshus

- Regntrekk

Velkommen til vår nyoppussede nettbutikk!
stjordalfoto.no

telf. 74827220 e-post kundeservice@stjordalfoto.no